

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доцент

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ **2024 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: «Удосконалення обліку і контролю поточних зобов'язань на
підприємстві»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Рівень вищої освіти: другий (магістрський)

Здобувач (ка)

Ярослава КОВАЛЬОВА

Науковий керівник,
к.е.н., доцент

Олександр ТКАЧЕНКО

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2024

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Освітньо-професійна програма: «Облік і оподаткування»

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Рівень вищої освіти: другий (магістр)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____ Ігор ПРИХОДЬКО

«_____» _____ 2023р.

ЗАВДАННЯ

_____ Ковальовій Ярославі Геннадіївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Удосконалення обліку і контролю поточних зобов'язань на підприємстві»

Науковий керівник: _____ Ткаченко Олександр Сергійович, к.е.н.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «_____» _____ 20__ року № _____

2. Термін подання здобувачем роботи: 12 лютого 2024 року.

3. Вихідні дані до роботи: НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», НП(С)БО № 11 «Зобов'язання», Господарський Кодекс України, Податковий кодекс України, Цивільний кодекс України, навчальні посібники, статті і монографії останніх років та фінансова звітність товариства з додатковою відповідальністю «НОВОМОСКОВСЬКЕ АВТОТРАНСПОРТНЕ ПІДПРИЄМСТВО».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити). 1. Теоретичні аспекти обліку і контролю поточних зобов'язань на підприємстві. 2. Ведення обліку поточних зобов'язань та напрями його удосконалення на підприємстві. 3. Сучасний стан контролю поточних зобов'язань на підприємстві та напрями його удосконалення.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).

Класифікація зобов'язань. Класифікація зобов'язань у відповідності до НП(С)БО 11 «Зобов'язання». Рівні нормативно-правового регулювання в Україні. Інтегрований показник фінансового стану ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП». Схема обліку поточних зобов'язань в програмі «1С: Бухгалтерія 8.2. Для України». Схема взаємозв'язку запропонованих документів. Основні етапи організації внутрішнього контролю поточної заборгованість на ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 27 квітня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні аспекти обліку і контролю поточних зобов'язань на підприємстві	Лютий - Квітень 2023	Виконано
2	Ведення обліку поточних зобов'язань та напрями його удосконалення на підприємстві	Травень - серпень 2023	Виконано
3	Сучасний стан контролю поточних зобов'язань на підприємстві та напрями його удосконалення	Вересень - грудень 2023	Виконано
4	Висновки і пропозиції	Січень 2024	Виконано
5	Оформлення дипломної роботи	Лютий 2024	Виконано

Здобувачка _____
(підпис)

Ярослава Ковальова
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис)

Олександр ТКАЧЕНКО
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ	9
1.1. Зобов'язання підприємств та їх класифікація для цілей обліку і контролю	9
1.2. Поняття, склад та завдання обліку і контролю поточних зобов'язань та розрахунків по ним	14
1.3. Нормативно-правового регулювання обліку і контролю поточних зобов'язань	17
Висновки до першого розділу	20
РОЗДІЛ 2. ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	21
2.1. Фінансово-економічні характеристики підприємства	21
2.2. Характеристика організаційної роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики підприємства	28
2.3. Ведення обліку поточних зобов'язань на підприємстві	30
2.4. Напрями удосконалення обліку поточних зобов'язань на підприємстві	36
Висновки до другого розділу	40
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН КОНТРОЛЮ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ	42
3.1. Контроль поточних зобов'язань на підприємстві	42
3.2. Напрями удосконалення контролю поточних зобов'язань на підприємстві	52
Висновки до третього розділу	57
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	63
ДОДАТКИ	68

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення обліку і контролю поточних зобов'язань на підприємстві»

Текст кваліфікаційної роботи викладено на 68 сторінках та включає вступ, три розділи, висновки і пропозиції, список використаних джерел з 45 найменувань, 9 додатків. містить 18 таблиці та 6 рисунків.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення облікового відображення та методики внутрішньогосподарського контролю поточних зобов'язань.

Об'єктом дослідження є процес удосконалення обліку і контролю поточних зобов'язань на підприємстві.

Предметом дослідження є комплекс заходів щодо розробки методів вдосконалення обліку і контролю поточних зобов'язань на підприємствах.

Методи дослідження. У ході дослідження використано загальнонаукові методи пізнання: системний підхід, деталізація та узагальнення, дедукція та індукція, таблична та графічна інтерпретація, логічна відповідність та абстракція.

Досліджено поняття, склад та завдання обліку і контролю поточних зобов'язань та розрахунків по ним. Вивчено нормативно-правового регулювання обліку і контролю поточних зобов'язань. Проаналізована фінансово-економічна характеристики підприємства. Вивчена облікова політика досліджуваного підприємства. Розглянуто ведення обліку поточних зобов'язань на підприємстві. Розроблено напрями удосконалення обліку поточних зобов'язань на підприємстві. Досліджено контроль поточних зобов'язань на підприємстві. розглянуто напрями удосконалення контролю поточних зобов'язань на підприємстві.

Ключові слова

ЕТАПИ, ЗАБОРГОВАНІСТЬ, КОНТРОЛЬ, ОБЛІК, ПІДПРИЄМСТВО, ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, РОЗРАХУНКИ.

ABSTRACT

Topic: "**Improving the accounting and control of current liabilities at the enterprise**"

The text of the qualification work is laid out on 68 pages and includes an introduction, three sections, conclusions and proposals, a list of used sources from 45 titles, 9 appendices. contains 18 tables and 6 figures.

The purpose of the qualification work is to develop practical recommendations for improving the accounting display and methods of intra-economic control of current liabilities.

The object of the study is the process of improving the accounting and control of current liabilities at the enterprise.

The subject of the study is a set of measures to develop methods for improving the accounting and control of current liabilities at enterprises.

Research methods. In the course of the study, general scientific methods of cognition were used: systematic approach, detailing and generalization, deduction and induction, tabular and graphic interpretation, logical correspondence and abstraction.

The concept, composition and tasks of accounting and control of current liabilities and calculations on them were studied. The legal regulation of accounting and control of current liabilities is studied. The financial and economic characteristics of the enterprise are analyzed. The accounting policy of the enterprise under study was studied. Accounting for current liabilities at the enterprise is considered. Directions for improving the accounting of current liabilities at the enterprise have been developed. The control of current liabilities at the enterprise was studied. directions for improving the control of current liabilities at the enterprise are considered.

Keywords

STAGES, INDEBTEDNESS, CONTROL, ACCOUNTING, ENTERPRISE, CURRENT LIABILITIES, ACCOUNTS.

ВСТУП

Актуальність теми. В даний час залишаються недостатньо опрацьованими питання методики та фінансового обліку поточних зобов'язань, документального оформлення операцій з розрахунків, автоматизації їх обліку та контролю, обґрунтування нових напрямів аналізу розрахунків з урахуванням особливості діяльності та потреби управління. Також серед опублікованих наукових праць недостатньо досліджено та сформовано систему ознак виявлених помилок при контролі поточних зобов'язань, тому цей напрямок підлягає подальшого вдосконалення. Економічне становище будь-якого підприємства обумовлюється його взаємовідносинами з іншими організаціями, станом розрахунків з-поміж них. З величини поточної заборгованості підприємства залежить його економічна стабільність, самостійність і спроможність.

У сучасній науковій літературі питання обліку та контролю поточних зобов'язань розглядалися у роботах таких вчених як: Бержанір І.А., Гуцаленко Л.В., Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Подоля Г.В., Ткаченко Н.М., Травінська С.І. та інші

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення облікового відображення та методики внутрішньогосподарського контролю поточних зобов'язань.

У зв'язку із заявленою метою рішенням підлягають такі завдання:

- досліджено поняття, склад та завдання обліку і контролю поточних зобов'язань та розрахунків по ним;
- вивчено нормативно-правового регулювання обліку і контролю поточних зобов'язань;
- проаналізована фінансово-економічна характеристики підприємства;
- вивчена облікова політика досліджуваного підприємства;

- розглянути ведення обліку поточних зобов'язань на підприємстві;
- розробити напрями удосконалення обліку поточних зобов'язань на підприємстві;
- дослідити контроль поточних зобов'язань на підприємстві;
- розглянути напрями удосконалення контролю поточних зобов'язань на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес удосконалення обліку і контролю поточних зобов'язань на підприємстві.

Предметом дослідження є комплекс заходів щодо розробки методів вдосконалення обліку і контролю поточних зобов'язань на підприємствах.

Методи дослідження. У ході дослідження використано загальнонаукові методи пізнання: системний підхід, деталізація та узагальнення, дедукція та індукція, таблична та графічна інтерпретація, логічна відповідність та абстракція.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження міститься в обґрунтуванні та розвитку практичних положень обліку та контролю, а саме:

удосконалено:

- етапи проведення внутрішнього контролю поточних зобов'язань, що дозволить оперативно простежити за всіма операціями з контрагентами початку укладання договору до завершення операцій розрахунків, паралельно здійснюючи контроль точності та своєчасності від обра;

- облік поточних зобов'язань на підприємстві за рахунок ведення Регістру обліку заборгованостей контрагентів по актам звірок. Застосування цього реєстру дозволить виявити достовірність відображення виникнення поточних заборгованостей та їх відповідності результатам звірок на момент їхнього здійснення

набули подальшого розвитку:

- оцінка системи внутрішнього контролю на підприємстві а саме проводити тестування. Орієнтуючись на рекомендовані параметри оцінки внутрішньої системи контролю та відсоток ефективності, отриманий за

підсумками тестування, оцінка може бути визначена як «неефективна», «ефективна» або «високо ефективна»;

– контроль за виконанням порядку розрахунків підписаного договору між підприємством та контрагентом.

Апробація результатів роботи проводилася на двох інтернет-конференціях: «Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» Дніпро: ДДАЕУ, 2023 рік; «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» Дніпро: факультет обліку і фінансів, 2023 рік.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в тому, що основні наукові положення та рекомендації можуть бути використані на практиці підприємства в області удосконалення обліку і контролю поточних зобов'язань.

Інформаційною базою дослідження склали навчальні посібники, статті і монографії останніх років, автори яких розглядають питання удосконалення обліку і контролю поточних зобов'язань на підприємстві та фінансова звітність товариства з додатковою відповідальністю «НОВОМОСКОВСЬКЕ АВТОТРАНСПОРТНЕ ПІДПРИЄМСТВО».

Дослідження складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Зобов'язання підприємств та їх класифікація для цілей обліку і контролю

У процесі провадження господарської діяльності в економічного суб'єкта виникають різні зобов'язання. Зобов'язання можуть бути пов'язані за розрахунками за товари, послуги, податків, зборів, страхових внесків, кредитним та позиковим коштам та ін. Виниклі зобов'язання вимагають своєчасного обліку, контролю та виконання, повного та достовірного відображення їх у звітності. При дослідженні питань економічного змісту зобов'язань є важливим вивчення їх поняття. Зобов'язання разом з активами, джерелами фінансування, доходами, витратами належать до об'єктів бухгалтерського обліку та контролю.

Дослідження економічних праць у галузі бухгалтерського обліку щодо поняття зобов'язання показало, що багато авторів переважно дотримуються юридичного визначення. Юридична позиція визначення зобов'язання надано у Цивільному кодексі України. Стаття 509 ЦКУ розкриває зобов'язання в такий спосіб: «Зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від вчинення певної дії (негативне зобов'язання), а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку» [2]. Подане визначення має більше правову норму, необхідно уточнити цю ухвалу з облікової точки зору.

Зобов'язання разом з активами, джерелами фінансування, доходами, видатками відносяться до об'єктів бухгалтерського обліку, стаття 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [37]. Дана категорія в законі використовується, але в нормативному акті не

врегульовано поняття.

Господарським кодексом України в статті 173 «визнається зобов'язання, що виникає між іншим учасником відносин та суб'єктом господарювання у сфері господарювання з підстав, передбачених кодексом, в силу якого один суб'єкт (зобов'язана сторона, у тому числі боржник) утриматися від певних дій, а інший суб'єкт (управнена сторона, у тому числі кредитор) має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку або зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо)» [11].

Як бачимо, у нормативних актах відсутня однозначна інтерпретація поняття «зобов'язання», але багато дослідників розглядають у своїх наукових працях зобов'язань. Розглянемо деякі з них в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Трактування поняття «зобов'язання» в обліковій практиці

Автори	Зміст поняття зобов'язання
Бланк І.А. [3]	«Розглядає як сукупність фінансових вимог до підприємства»
Бутинець Ф.Ф. Бутинець Т.А, Чижевська Л.В., Береза С.Л. та Голов С.Ф. [2, 10]	«Вважають зобов'язання боргом (заборгованістю)»
Мочерний С. В. [15]	«Зобов'язаннями - це оформлені договором відносини, коли одна із сторін зобов'язана здійснити певні дії на користь іншої або утриматись від небажаних для неї дій»
Лучко М.Р., Бенько І.Д. [22]	«Розглядають зобов'язання юридично оформленими (договір, угода тощо) відносинами щодо здійснення певних дій на користь інших осіб»

На підставі аналізу наукових наук праць, нами уточнено та доповнено дане визначення наступним чином: Зобов'язання підприємства - це поточна заборгованість підприємства перед іншими юридичними та фізичними особами, що виникли внаслідок законодавчих, договірних відносин або

ділової практики у зв'язку з фактами господарського життя, що відбулися, розрахунки за якими призведуть до вибуття активів та зменшення економічних вигод.

Основою даного визначення є те, що зобов'язання виникають внаслідок відносин закону, договору або ділової практики, які згодом призводять до відтоку ресурсів у організації. На підставі дослідження літературних джерел та огляду думок дійшли висновку, що думки авторів щодо зобов'язань суперечливі. Для усунення протиріч щодо трактування вважаємо, що економічний зміст зобов'язання необхідно закріпити нормативно.

У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» крім перерахувань об'єктів бухгалтерського обліку, розкрити їх економічний зміст. Або розробити та затвердити окремий стандарт, у якому розкривалися термін, питання визнання, класифікація зобов'язань, їх оцінка та розкриття зобов'язань у звітності.

Зобов'язання підприємств класифікують за різними ознаками. Правильно складена та науково обґрунтована систематизація зобов'язань дозволить виявити їх особливості (табл. 1.2).

Наведена класифікації зобов'язань вказує на їхню різноманітність. Класифікація зобов'язань може бути розглянута з трьох позицій: юридичної, економічної та бухгалтерської. З боку юриспруденції виділяють зобов'язання на підставі виникнення за джерелами виникнення з правового обґрунтування з економічної точки зору до класифікаційних ознак відносяться: за рівнем забезпечення. По валюті платежу, за формою чи видом. В основі бухгалтерської класифікації можна виділити такі ознаки, як за терміновістю, ступенем умовності, відображенням у звіті про фінансові результати, оцінка, регламентація в нормативних документах.

Фактичні зобов'язання - це зобов'язання, що виникають на підставі договорів, контрактів, вимог законодавства. Суми фактичних зобов'язань можуть бути точно підраховані. До них можна віднести: заборгованість за рахунками, за авансами отриманими та векселями виданими, за дивідендами,

податками та акцизами, нараховані зобов'язання, позики та короткострокові кредити, заборгованість працівникам організації. До оцінних зобов'язань відносять зобов'язання з невизначеною величиною або з невизначеним терміном виконання.

Таблиця 1.2

Класифікація зобов'язань

Ознака класифікації	Види зобов'язань
Наявність регламентацій у нормативні документи	Регламентовані бухгалтерськими стандартами Нерегламентовані бухгалтерськими стандартами
Підстави виникнення	Законодавство Договір Ділова практика
За ступенем забезпечення	Забезпечені (запорука, порука, гарантія) Незабезпечені
Співвідношення періоду визнання та погашення	Довгострокові Короткострокові
Точність оцінки	Мають точну оцінку Оцінювані на основі актуарних розрахунків Зобов'язання, невизначені за величиною
По валюті платежу	У гривнях В іноземній валюті
За ступенем забезпечення	Забезпечені (запорука, порука, гарантія) Незабезпечені
На підставі виникнення	Фактичні, оціночні, умовні
За термінами	Нормальна Прострочена
За формою або видом	Позикові кошти, кредиторська заборгованість, резерви, видані забезпечення
За ступенем відображення в балансі	Відображені у балансі Відображувані за балансом
За складом суб'єктів зобов'язання	Перед юридичними особами Перед податковими органами Перед бюджетними фондами Перед кредитними організаціями Перед засновниками Перед дочірніми (залежними) товариствами

Залежно від того відбудуться певні події або не відбудуться, внаслідок минулих подій можуть стати чи не стати реальними зобов'язаннями. Такі зобов'язання виникають у разі судового позову, щодо податкових спорів, гарантій боргів інших організацій. На підставі узагальнень вищенаведених класифікаційних ознак, пропонуємо використовувати наступну класифікацію зобов'язань яка наведена на рисунку 1.1

Рис. 1.1. Класифікація зобов'язань

В основі запропонованої схеми класифікації зобов'язань покладено підходи: юридичний, економічний, бухгалтерський.

У нормативних актах відсутня однозначна інтерпретація поняття «зобов'язання». Більшість авторів дотримується трактування, зазначеного в Цивільному кодексі. Деякі автори до зобов'язання відносять заборгованість інших юридичних та фізичних осіб. Узагальнивши думки авторів щодо трактування «зобов'язання», вважаємо, що зобов'язання це поточна заборгованість, що виникла на підставі законодавчих, договірних відносин та ділової практики, що призведе до вибуття активів та зменшення економічних вигод. Наведені вченими економістами класифікації зобов'язань вказують на їхню різноманітність. Однак, на нашу думку, необхідна їх систематизація з юридичної, економічної та облікової позиції, що дозволить розмежувати види зобов'язань, підходи до їх поняття, відображення в бухгалтерському

обліку.

1.2. Поняття, склад та завдання обліку і контролю поточних зобов'язань та розрахунків по ним

У процесі своєї діяльності підприємства ведуть розрахунки з покупцями та постачальниками за продаж чи придбання будь-яких матеріальних цінностей. Поточні зобов'язання – заборгованість організацією перед своїми працівниками (нарахування, але з виплата зарплати), заборгованість за короткостроковими кредитами, перед покупцями, перед бюджетом і позабюджетними фондами, з податків і т.д., тобто це будь-яка заборгованість, що має організація, але з терміном погашення трохи більше 12 місяців із дня її виникнення.

Інакше ця заборгованість називається – короткострокова кредиторська заборгованість, а фізичні чи юридичні особи є кредиторами. Заборгованість понад 12 місяців, тобто більше одного року називається довгострокові зобов'язання.

Гладких Т.В. в навчальному посібнику «Фінансовий облік» зазначає, що поточні зобов'язання – це: «зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу, якщо цей цикл менше 12 місяців або повинні бути погашені протягом 12 місяців з дати балансу» [9].

Травінська С.І. у висновках до своєї статті розглядає «поточні зобов'язання – це теперішня, визначена у вартісному вираженні та юридично регламентована заборгованість підприємства, буде погашена протягом операційного циклу підприємства, що спричинить зменшення економічних ресурсів підприємства яка виникла перед іншими юридичними та фізичними особами» [42].

В статті яка опублікована в журналі Головбух Грішина О. розкриває поточні зобов'язання як: «заборгованість, яка має бути погашена протягом поточного операційного циклу підприємства» [12].

Осовська Г.В., Юшкевич О.О. та Завадський Й.С. в економічному словнику визначають, що «поточні зобов'язання - сума боргів, що належить сплатити підприємству, організації, установі» [32].

В підручнику «Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України» автор Ткаченко Н.М. прописано, що «Поточні зобов'язання - заборгованість підприємства по оплатам іншим суб'єктам господарювання» [40].

В НП(С)БО 11 «Зобов'язання» розкрита класифікація зобов'язань [31], де вони поділені на чотири групи: забезпечення наступних витрат і платежів, поточні зобов'язання, довгострокові та доходи майбутніх періодів (рис. 1.2).

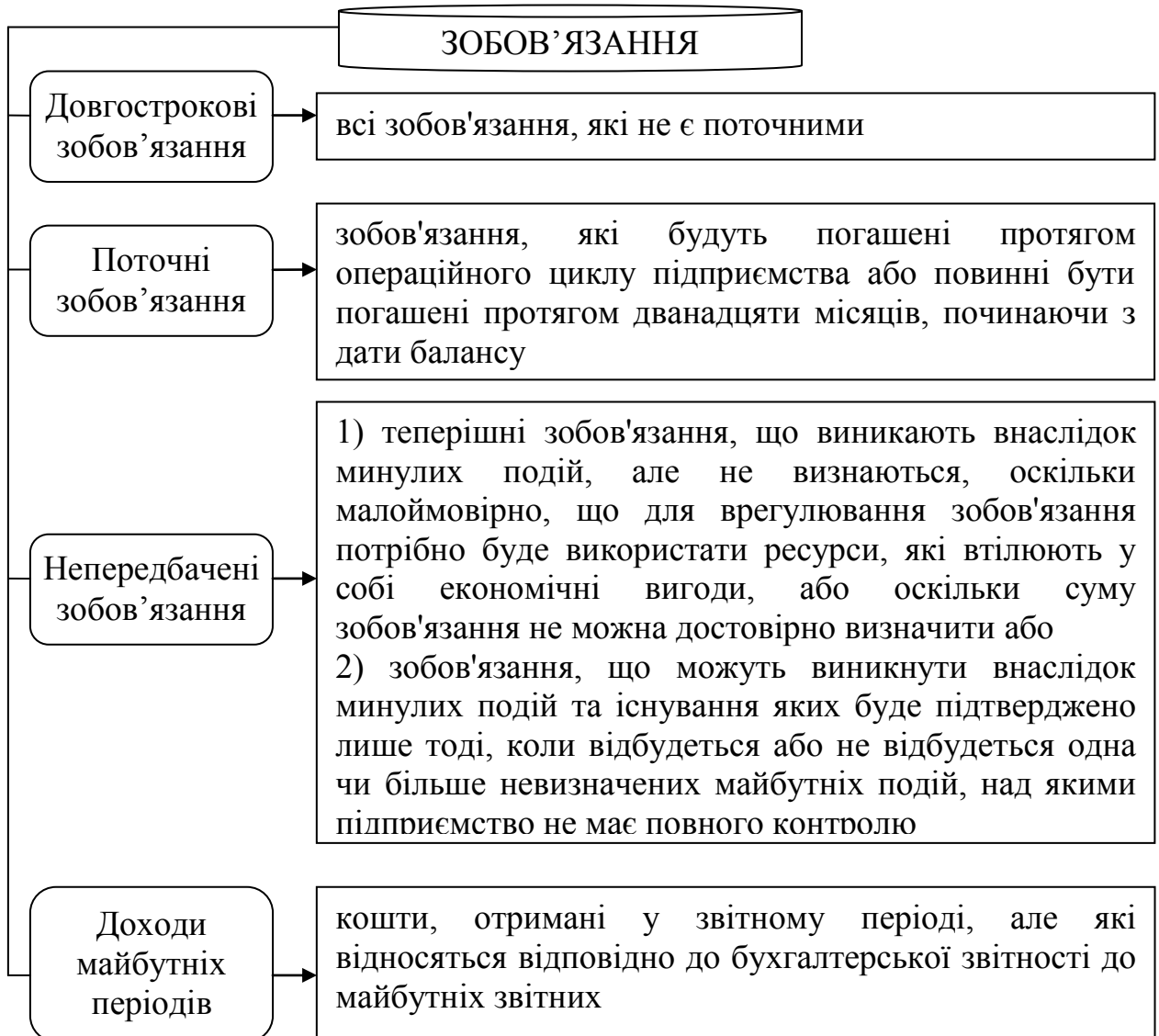

Рис. 1.2. Класифікація зобов'язань у відповідності до НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [31]

З метою найбільш точного і доступного осмислення поточних обов'язків слід реалізувати їх систематизацію, презентовану в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Класифікація поточних зобов'язань

Критерії класифікації	Вид поточних зобов'язання
Час виникнення	- Майбутні; - Теперішні.
Співвідношення прав і обов'язків суб'єктів	- Взаємні; - Односторонні.
Спосіб погашення	- Немонетарні; - Монетарні.
Вид діяльності	- Фінансові; - Операційні; - Ті, що виникли внаслідок іншого виду діяльності.
Вартість	- Безвідсоткові; - Відсоткові.
Складність погашення	- Складні; - Прості.
Можливість оцінки	- Оціночні; - Фактичні.

Проблемами рахівничого обліку та контролювання поточних обов'язків та розрахунків за ними є:

1. Розвиток абсолютної та надійності даних, потрібної як внутрішнім (керівникам, учасникам та власникам майна організації), так і зовнішнім (кредиторам, інвесторам та ін.) користувачам рахункової звітності, щодо перебування розрахунків разом із споживачами і постачальниками;

2. Надання даних, необхідних для внутрішніх та зовнішніх користувачів бухгалтерської звітності, для того щоб здійснювати контроль за дотриманням законодавства України про виконання системою домашніх процесів та їх необхідністю, присутністю та переміщенням власності та обов'язків підприємства, застосуванням матеріальних, трудових та економічних ресурсів відповідно до встановлених норм та нормативами;

3. Перевірка правильності документального оформлення та законності розрахункових кредитних операцій, своєчасне відображення їх в обліку;

4. Забезпечення своєчасності, повноти та правильності розрахунків за всіма видами платежів та надходжень, виявлення заборгованості;

5. Своєчасне виявлення результатів інвентаризації розрахунків, забезпечення своєчасного стягнення дебіторської та погашення кредиторської заборгованості;

6. Контроль за станом кредиторської та дебіторської заборгованості;

7. Контроль за дотриманням форм розрахунків, укладених у договорах з покупцями та постачальниками;

8. Своєчасна перевірка розрахунків із дебіторами та кредиторами для виключення простроченої заборгованості.

Таким чином, поточні зобов'язання виникають у результаті договірних відносин внаслідок постачання товарів, надання послуг або виконання робіт та підлягають погашенню, як правило, у строк не що перевищує 12 місяців. Розрахунки за заборгованістю можуть бути зроблені за формою, яка визначається сторонами угоди: готівкою, безготівковою та не грошовою.

1.3. Нормативно-правового регулювання обліку і контролю поточних зобов'язань

В українській системі правового регулювання обліку та контролю поточних зобов'язань приділяється особливе увагу, оскільки за допомогою розрахунків реалізуються економічні взаємозв'язки між економічними суб'єктами у всіх фазах відтворювального процесу. Бухгалтерський облік та контроль поточних зобов'язань закріплені у значній кількості нормативно-правових документів. При розгляді української системи нормативного регулювання слід виділити чотири основні рівні (рис. 1.3):

Перший – базовий – відображає межі та основні принципи дії правового поля, в якому функціонують суб'єкти господарювання. До цього рівня належать кодекси (Господарський, Цивільний, Податковий, та ін), закони (так, наприклад, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»), укази Президента України та Постанови Уряду України.

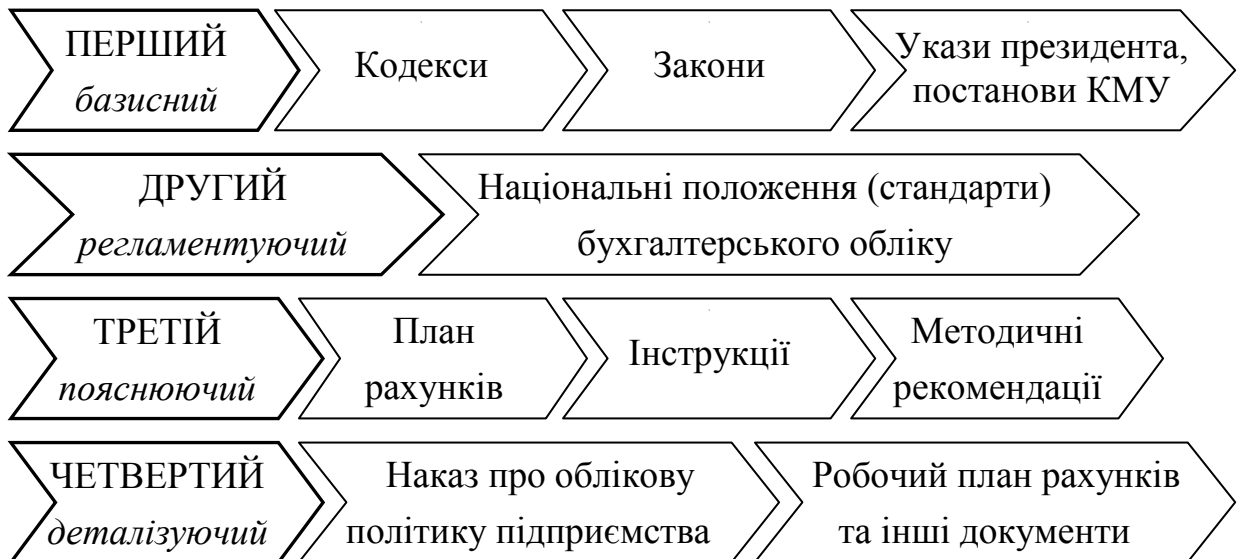

Рис. 1.3. Рівні нормативно-правового регулювання в Україні

Другий – регламентуючий – розкриває методику ведення бухгалтерського обліку окремих об’єктів та операцій, порядок формування показників бухгалтерської звітності. Другий рівень представлений національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (далі – НП(С)БО), які мають формулюються у напрямі зближення з міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ).

Третій – пояснюючий – включає нормативні документи, які деталізують методики, описані у законодавчих актах другого рівня; До третього рівня належать План рахунків бухгалтерського обліку фінансово-господарську діяльність організацій та інструкція з його застосування, різні методичні рекомендації та вказівки (наприклад, Методичні вказівки з бухгалтерського обліку матеріально-виробничих запасів).

Четвертий – деталізуючий – включає внутрішні локальні документи організації, у яких економічні суб’єкти відбивають конкретні облікові методики, що відображають специфіку їх діяльності. До четвертого рівня нормативного регулювання можна віднести внутрішні локально-правові акти, такі як Наказ «Про облікову політику підприємства», затверджений робочий план рахунків підприємства та інші.

Ключовими нормативними паперами, що регламентують послідовність

обліку та контролювання поточних обов'язків вважаються:

- Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV із змінами і доповненнями визначає поняття зобов'язання, яке визначається як відносини, з якого боржник зобов'язаний зробити на користь кредитора відповідну дію, оплатити товар, роботи, послуги, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язки;

- Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV із змінами та доповненнями визначає сторони (суб'єкти) у зобов'язанні боржника і кредитора;

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» встановлює єдині вимоги до бухгалтерського обліку;

- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 20 від 31.01.2000 р. відображає методику відображення і формування зобов'язань у бухгалтерському обліку;

- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності» відображає методику відображення і формування зобов'язань у фінансовій звітності підприємства;

- План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджений Міністерством Фінансів України від 31.12.2013 № 1203 відновлює порядок відображення інформації про облік зобов'язань т на рахунках бухгалтерського обліку;

- Інструкція про застосування «Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» Наказ Міністерства фінансів України 30.11.1999 № 291 встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух, зобов'язань:

Подібним методом, нормативне регулювання обліку та контролю

поточних обов'язків здійснюється у всіх ступенях нормативно-правового регулювання: від регулювання загальнодержавному рівні розрахунків та зобов'язань, до рівня економічних суб'єктів, де вони самостійно приймають рішення про форми розрахунків із контрагентами, формують свій робочий план рахунків з обліку поточних зобов'язань та приймають інші рішення, віднесені до їхньої компетенції.

Висновки до першого розділу

1. Зобов'язання підприємства - це поточна заборгованість підприємства перед іншими юридичними та фізичними особами, що виникли внаслідок законодавчих, договірних відносин або ділової практики у зв'язку з фактами господарського життя, що відбулися, розрахунки за якими призведуть до вибуття активів та зменшення економічних вигод.

2. Зобов'язання підприємств класифікують за такими ознаками: наявність регламентацій у нормативні документи; за ступенем забезпечення; співвідношення періоду визнання та погашення; точність оцінки; по валюті платежу; за ступенем забезпечення; на підставі виникнення; за термінами; за формою або видом; за ступенем відображення в балансі; за складом суб'єктів зобов'язання.

3. Поточна заборгованість – це короткострокова кредиторська заборгованість, а фізичні чи юридичні особи є кредиторами. Заборгованість понад 12 місяців, тобто більше одного року називається довгострокові зобов'язання.

4. Поточні зобов'язання класифікують за такими ознаками: час виникнення; співвідношення прав і обов'язків суб'єктів; спосіб погашення; вид діяльності; вартість; складність погашення; можливість оцінки.

5. Бухгалтерський облік та контроль поточних зобов'язань закріплені у значній кількості нормативно-правових документів. При розгляді української системи нормативного регулювання слід виділити чотири основні рівні.

РОЗДІЛ 2. ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Фінансово-економічна характеристики підприємства

Товариство з додатковою відповідальністю «НОВОМОСКОВСЬКЕ АВТОТРАНСПОРТНЕ ПІДПРИЄМСТВО» (далі ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП») розташоване в місті Новомосковськ Дніпропетровської області. Товариство створене 13.09.1995 року двома засновниками (учасниками) юридичними особами ТОВ «Управлінська компанія АТП» і ТОВ «ВІКОР-С» які мають по 50 % частки в статутному капіталі. Код ЄДРПОУ 0311345, виконавчий директор товариства є Андрусенко Андрій Павлович.

ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» займається пасажирськими перевезеннями згідно КВЕДів:

- 9.31 «Пасажирський наземний транспорт міського та приміського сполучення»;
- 46.90 «Неспеціалізована оптова торгівля»;
- 49.39 «Інший пасажирський наземний транспорт, н.в.і.у.»;
- 49.41 «Вантажний автомобільний транспорт»;
- 68.20 «Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна»;
- 77.11 «Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів».

Аналіз фінансового стану підприємства включає: побудову порівняльно-аналітичного балансу, аналіз ліквідності балансу, аналіз платоспроможності підприємства, обчислення безумовних показників економічної стабільності підприємства; обчислення умовних показників економічної стабільності підприємства, розрахунок ділової активності підприємства, розрахунок ефективності роботи підприємства, оцінка

ймовірності банкрутства підприємства.

Порівняльний дослідний баланс визначає так само як текстуру звітної рахункової форми, таким чином і динаміку одиничних її характеристик. Він систематизує попередні розрахунки. На основі порівняльного балансу здійснюється аналіз структури майна. Склад ціни майна надає єдине розуміння щодо економічного перебування підприємства. Саме вона демонструє частину будь-якого компонента в активах та відповідність позичкових та особистих грошей, що покривають їх, пасивах. У структурі вартості майна відображається специфіка діяльності підприємства.

Спираючись на дані порівняльно-аналітичного балансу ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» (Додаток А), можна сказати, що за аналізований період відбулися суттєві зміни у активі балансу. Основні засоби ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» мають тенденцію до зниження, 2022 року вартість основних засобів підприємства 10251 тис. грн., що на 1739 тис. грн. менше ніж у 2018 році та на 1045 тис. грн. менше щодо значення показника у 2021 році.

Відбулося значне збільшення запасів підприємства. Запаси ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» на кінець 2018 року дорівнюють 168 тис. грн. у 2020 році запаси рівні 223 тис. грн., що на 55 тис. грн. більше, ніж у 2018 році. У 2022 році запаси підприємства також збільшилися на 1729 тис. грн. і стали рівні 1897 тис. грн. За три роки збільшилася і питома вага запасів підприємства в структурі активів з 1,33% у 2018 році до 15,41 % у 2022 році.

Протягом п'яти років малу частину усіх активів підприємства припадало на грошові кошти підприємства. У 2018 році кошти підприємства дорівнювали 150 тис. грн., однак у 2022 році ця сума стає значно більшою на 379 тис. грн., внаслідок чого питома вага збільшилася до 8,45 %.

Загалом можна сказати про те, що за аналізований період відбувається істотні зміни запасів і грошових коштів. Майно підприємства з кожним роком знижується і на кінець 2022 року дорівнювало 12314 тис. грн., що на 334 тис. грн. менше значення 2018 року.

За досліджуваний період в пасиві підприємства відбулися незначні зміни. За останні п'ять років власний капітал збільшився на 35,36% з 8048 тис. грн. в 2018 році до 10894 тис. грн. в 2022 році. Зареєстрований (пайовий) капітал також підвищився на 3000 тис. грн. або 19,04 %. Значно зменшилися такі види пасивів як зобов'язання і забезпечення на 69,13 %, довгострокові зобов'язання на 83,05 %, поточні зобов'язання на 27,62 % і поточна кредиторська заборгованість на 30,44%

Зміни в структурі основних засобів в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» представлені в додатку Б. За результатами дослідження видно, що Вартість основних засобів на початок року за п'ять років збільшився більше ніж в два рази а їх вартість на кінець року збільшилася на 37,43 %, це свідчить вибуття основних засобів на підприємстві про що свідчить і коефіцієнт вибуття який збільшився на 1,95 відсоткових пункти.

Показники руху основних засобів свідчать про неефективне їх використання а саме темп зростання і приросту зменшилися на 46,64 відсоткових пункти. Період обороту знизився на 47,81 % але він становить аж 11,7 років, що занадто багато. Коефіцієнт зносу в середньому збільшився на 24,49 відсоткових пункти а коефіцієнт придатності зменшився на таку ж суму оскільки вони обернено пропорційні.

У додатку В розглянуто показники, що характеризують фінансове стан ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП». Аналіз результатів фінансової діяльності показав, що за досліджуваний період чистий дохід від надання послуг зріс в 2,17 рази а всі операційні витрати в 2.1 рази, такі зміни призвели до збільшення валового прибутку на 73,45 %. Чистий прибуток спостерігався лише в 2020 році і становив 138 тис грн. та в 2022 році і становив 1161 тис. грн. в три інші роки підприємство отримувало збиток (2018 р. – 465 тис. грн., 2019 рік – 923 тис. грн., 2021 рік – 782 тис. грн.). Отримання збитків і не високих прибутків зумовлені фінансовими та інвестиційними витратами які мають тенденцію до зниження (11,8 разів).

Коефіцієнт автономності (Додаток Д) показує ступінь незалежності

ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» від кредиторів. Коефіцієнт визначається як ставлення власного капіталу до загальної суми активів, тим самим показуючи частку власні кошти у структурі активів (куди входять і позикові і власні кошти). За даними додатку Д видно, що коефіцієнт (в 2022 р. 0,885) вище за норму (0,5).

Коефіцієнт концентрації залученого капіталу характеризує, якою мірою організація залежить від зовнішніх джерел фінансування, тобто скільки позикових коштів, залучила організація 1 грн. власного капіталу. Даний коефіцієнт нижчий за норму у 2018 р. – 0,364, 2022 р. – 0,115, слід зазначити, що поступово цей коефіцієнт знижується.

Коефіцієнт фінансування – показує, яка частка активів підприємства сформовано за рахунок власного капіталу, а яке за рахунок позикового. У 2018р. коефіцієнт фінансування наближений до норми. У 2022 році коефіцієнт дорівнює 7,672, що більше за норму 1.

Коефіцієнт маневреності показує фінансову стійкість і відображає частку власних коштів, що використовуються для фінансування діяльності підприємства. Коефіцієнт маневреності щорічно збільшується, у 2012 році коефіцієнт дорівнює 0,006, у 2018 році показник зріс на 0,028 і дорівнює 0,035. Якщо показник збільшується, це означає, що можливості підприємства погашати поточні зобов'язання збільшуються, кредитоспроможність організації зростає.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами характеризує достатність у підприємства власних оборотних коштів, необхідні фінансової стійкості. На підприємства протягом усіх 5-х звітних років цей коефіцієнт не завжди перевищував значення 0,1, що є нормою. У 2018 році коефіцієнт дорівнює - 0,337 а в 2022 році дорівнює 0,737.

Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів є показником групи фінансової стійкості підприємства і показує, скільки оборотного капіталу підприємства припадає на необоротні активи. Цей показник показує структуру активів підприємства. Так як він менше 1, можна

сказати про те, що на підприємстві не домінують оборотні активи. За результатами розрахунків у 2018 році коефіцієнт дорівнює 0,073 у 2022 коефіцієнт збільшився на 0,275 і дорівнював 0,349.

За даними додатку Е (1. Оцінка ліквідності) можна оцінити ліквідність балансу ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП». Баланс ліквідний, якщо виконуються всі три нерівності (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Аналіз ліквідності балансу ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП»

2018р.		2019р.		2020р.		2021р.		2022р.	
Норма	Факт	Норма	Факт	Норма	Факт	Норма	Факт	Норма	Факт
$A1 \geq П1$	$A1 \leq П1$	$A1 \geq П1$	$A1 \leq П1$	$A1 \geq П1$	$A1 \leq П1$	$A1 \geq П1$	$A1 \leq П1$	$A1 \geq П1$	$A1 \leq П1$
$A2 \geq П2$	$A2 \geq П2$	$A2 \geq П2$	$A2 \geq П2$	$A2 \geq П2$	$A2 \geq П2$	$A2 \geq П2$	$A2 \geq П2$	$A2 \geq П2$	$A2 \geq П2$
$A2 \geq П2$	$A1 \leq П1$	$A2 \geq П2$	$A1 \leq П1$	$A2 \geq П2$	$A1 \leq П1$	$A2 \geq П2$	$A2 \geq П2$	$A2 \geq П2$	$A2 \geq П2$

За даними таблиці видно, що баланс ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» не ліквідний, оскільки за 2018-2020 рр. виконується лише друга нерівність а перша і треті ні. Але потрібно зазначити, що починаючи з 2021 року виконуються вже дві нерівності а саме друга і третя. Перша нерівність за досліджуваний період не виконується, що свідчить про нестачу платіжних засобів.

Слід підкреслити, що досягти абсолютно ліквідного балансу складно, але можливо шляхом оптимізації основних фінансових потоків підприємства, що виникають між нею та кредиторами, інвесторами, покупцями, постачальниками, власниками.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Додаток Е – 2. Оцінка платоспроможності) – показує здатність ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» розплачуватись за своїми зобов'язаннями за допомогою найбільш ліквідних активів. Тобто абсолютна ліквідність характеризує короткострокову платоспроможність підприємства. Даний коефіцієнт лише у 2022 році перевищує норму (0,2) та дорівнює 0,86, однак у 2021 році значення наближене (0,18) до норми. Чим більше значення показника, тим вища ліквідність підприємства. Тим не менш, при високих значеннях даного

показника можна зробити висновок про нераціональне використання коштів, так як у підприємства накопичується великий обсяг коштів, що не беруть участі у виробничо-економічному процесі.

У фінансовому сенсі ділова активність підприємства проявляється у оборотності її коштів. У цьому взаємозв'язку при розгляді офіційного і продуктивного ведення бізнесу застосовується кінетика показників (коефіцієнтів) оборотності. Їхня значимість у підприємстві обумовлюється поблизу факторів. По-перше, зі швидкості вираження залежить обсяг виручки підприємства. По-друге, від обсягу висловлювання залежить умовна роль стабільних втрат - чим більше прибуток, те що далі частина втрат. По-третє, підвищення вираження одного періоду, тягне його форсування в інший. У цілому, спроможність підприємства безпосередньо залежить від того, наскільки стрімко актив перетворюються на реальні кошти.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів (Додаток Ж) ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» 2018 року дорівнює 2,48. та поступово він зростав до 5,36 в 2022 році (збільшився більш ніж в два рази). Провівши, аналіз ділової активності підприємства та розрахувавши коефіцієнт оборотності оборотних активів, можна сказати про його збільшення на протязі досліджуваного періоду крім 2020 року в порівняння з попереднім. Сильні зміни сталися з коефіцієнтом оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів його значення значно скоротилося з 146,48 в 2018 році до 32,40 в 2022 році тобто зменшився більше ніж в 4,5 разів.

Коефіцієнт обертання власного капіталу за період дослідження не зазнав значних змін і знаходився в зоні від 4,79 у 2018 році до 4,86 у 2022 році в середньому зріс на 1,51 %.

Тривалість одного обороту оборотних активів знизився на 78 днів і становить 46 днів у 2022 році, що є позитивним зрушенням в діяльності підприємства. Інший показник такий як тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів навпаки зріс на 9 днів.

Дослідивши комплексну (рейтингову) оцінку фінансового стану ТДВ

«НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» (Додаток 3) потрібно зазначити, що рейтинг показників знаходиться 0-10, нуль в основному переставлений в 2018 році коли був найбільший збиток в розмірі 465 тис. грн.. Динаміка інтегрованого показника фінансового стану ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» представлена на рисунку 2.1.

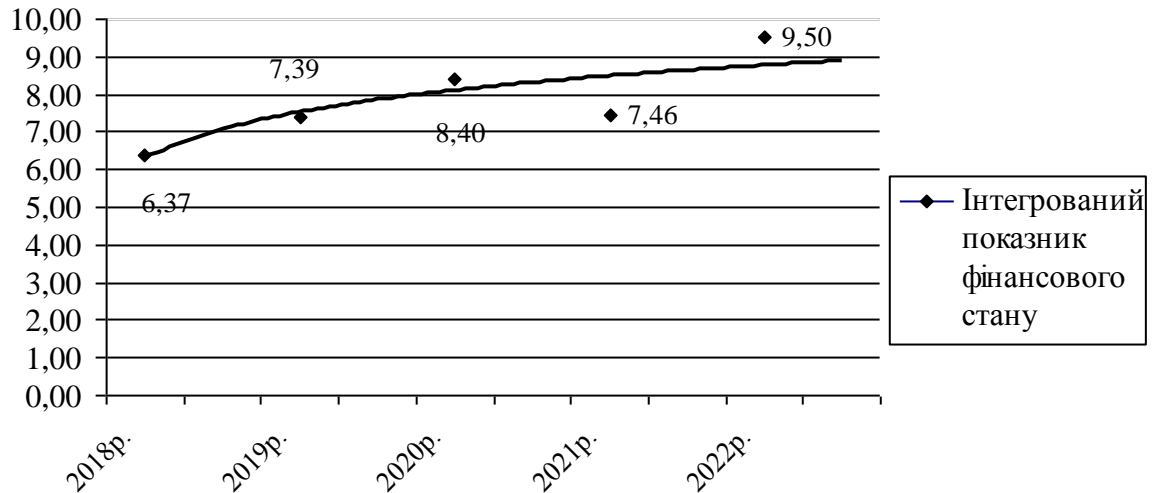

Рис. 2.1. Інтегрований показник фінансового стану ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП»

З рисунку 2.1 видно, що інтегрований показник фінансового стану за період дослідження виріс з 6,37 в 2018 році до 9,50 в 2022 році. Зменшення даного показника спостерігалось лише в 2021 році коли він опустився на 0,94 одиниці, але вже в 2022 році виріс на 2,04 одиниці. Також потрібно зазначити, що рейтинг фінансового стану становить Б лише в 2018 році коли був найбільший збиток в діяльності підприємства, а за період з 2019-2022 роки становить А.

Спираючись на результати проведеного аналізу, слід зазначити динамічність розвитку ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» та зміцнення його фінансового стану, незалежність від зовнішніх кредиторів та достатню ліквідність балансу, яка становить 75-50%. Підприємство має в різні роки як мінімальний так і максимальний ризик несплати боргів, унаслідок чого робимо висновок: компанія фінансово стійка.

2.2. Характеристика організаційної роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики підприємства

Організація обліково-аналітичного забезпечення та формування бухгалтерської (фінансової) звітності покладено на головного бухгалтера ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», який складає бухгалтерську, статистичну звітність, проводить аналіз основних показників діяльності на запит керівника. Бухгалтерський облік у ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» ведеться відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV, Національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку. Згідно з даними документами в організації розроблено облікову політику та робочий план рахунків.

Форма бухгалтерського обліку в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» автоматизована. Інформація, що міститься у первинних облікових документах, формується та систематизується у регістрах бухгалтерського обліку із застосуванням спеціалізованої бухгалтерської програми «1С: Підприємство. Для України».

Підставою для відображення даних у бухгалтерській програмі є первинні облікові документи, що фіксують вчинення фактів господарського життя, а також довідки бухгалтера з «ручних» операцій, щодо яких складається окремий обліковий документ. Бухгалтерський облік майна, зобов'язань та господарських операцій у ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» ведеться на підставі натуральних вимірювачів у грошовому вираженні шляхом суцільного, безперервного, документального та взаємозалежного їх відображення.

Для реалізації обліково-аналітичного забезпечення на підприємстві використовуються програмні продукти, основним з яких є «1С: Бухгалтерія 8.2. Для України». За допомогою цієї програми автоматизується процес ведення бухгалтерського обліку. За допомогою компонентів «Бухгалтерський

облік», має типову конфігурацію, з'являється можливість реалізувати облік по оптимальну схему як в автономному режимі, так і разом з іншими програмними компонентами.

Під типовою конфігурацією мається на увазі наявність готового програмного рішення, яке використовується з метою автоматизації обліково-аналітичної роботи. У зоні відповідальності головного бухгалтера (Петрова Наталія Іванівна) підприємства – діяльність щодо складання облікової політики, організація обліково-аналітичної роботи та своєчасне подання бухгалтерської звітності, складеної в відповідно до законодавчих вимог. Головний бухгалтер також відстежує виконання зобов'язань, контролює рух майна.

У ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» лінійна структура бухгалтерії, що передбачає безпосереднє підпорядкування основному бухгалтеру. В апараті бухгалтерії налічується п'ять осіб: Фахівці відділів повинні суворо дотримуватися вимог працівників бухгалтерії у відповідності з процедурою оформлення первинних документів та кінцевим терміном подання їх на облік. За порушення вимог бухгалтерів, запізнення підготовки первинних документів та неточність відображення в них даних для притягнення фахівців до дисциплінарної відповідальності.

У випадках, коли документ, підписаний таким фахівцем, складений з порушенням законодавчих і нормативних вимог, або взагалі не складений, або відсутність такого документа спричинило застосування фінансових санкцій до підприємства, тоді питання про фахівця відповідальність повинна розглядатися на засіданні правління за участю представників робочої сили. .

Порядок облікової політики на товаристві дозволяє змінювати облікову політику, якщо:

- зміниться вимоги Міністерства фінансів України;
- зміниться законодавчі вимоги підприємства;
- нові облікові політики забезпечують більш надійне відображення господарських операцій.

Зміна облікової політики ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» можлива у зв'язку із змінами законодавства, вивченням та використанням нових методів обліку або значними перетвореннями в обставинах праці або в структурі підприємства. Якщо такі зміни відбулися, то це детально відображено в пояснювальній записці до річних звітів. Документ, в якому обліковуються положення облікової політики, є розпорядженням керівника підприємства, який складається для конкретного наступного звітного року.

2.3. Ведення обліку поточних зобов'язань на підприємстві

У ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» застосовується автоматизований спосіб ведення бухгалтерського обліку за допомогою програми «1С: Бухгалтерія 8.2. Для України». Як синтетичні реєстри обліку застосовуються реєстри на базі програми 1С:

- Головна книга;
- оборотно-сальдова відомість;
- оборотно-сальдова відомість за рахунками;
- аналіз рахунку за рахунками;
- картка рахунку;
- обороти рахунків.

ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» використовує уніфіковані форми первинних облікових документів, затверджених державними органами та які містяться в альбомах уніфікованих форм, затверджених Держкомстатом України, без змін.

Первинні облікові документи, форми яких не затверджено окремими розпорядчими документами ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», але використання яких узгоджено сторонами у межах ув'язнених договорів, за умови утримання обов'язкових реквізитів, встановлених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», використовуються для відображення операцій з договорами з контрагентами.

Для перевірки обґрунтованості сум, що числяться на рахунках Бухгалтерського обліку проводиться інвентаризація. Інвентаризація в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» проводиться:

- матеріально-виробничих запасів щорічно станом на 31 жовтня; обладнання для встановлення

- щорічно станом на 31 жовтня, у тому числі укладеним договорам;

- основні засоби - раз на три роки станом на 30 листопада.

Інвентаризація об'єктів ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», що знаходяться в оренді, проводиться у загальновстановленому порядку згідно з укладеними договорами;

- інших активів, розрахунків та зобов'язань – щорічно станом на 31 грудня;

- у випадках обов'язкового проведення, встановлених законодавством України.

У методологічному розділі облікової політики ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» закріпило обрані способи та методи ведення бухгалтерського обліку активів, зобов'язань підприємства та інших об'єктів обліку.

Аналізуючи організацію облікового процесу, структуру бухгалтерської служби, розподіл обов'язків між працівниками бухгалтерської служби, форму ведення бухгалтерського обліку, ступінь автоматизації облікового процесу можна зробити висновок про те, що організація бухгалтерського обліку в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» відповідають масштабам діяльності підприємства та забезпечує успішне вирішення завдань з організації та ведення бухгалтерського обліку.

Розглянемо порядок обліку поточних зобов'язань у ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП». Для обліку поточних зобов'язань ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» використовує уніфіковані стандартні форми основних облікових паперів. Основні папери, що використовуються при обліку поточних обов'язків ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» представлено

у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Первинні документи, які застосовуються при обліку поточних зобов'язань в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП»

Первинний документ	Коротка характеристика
Господарські договори	Служить для оформлення відносин із постачальниками та підрядниками. Містить усі істотні умови роботи. Деталізує порядок постачання (перевезення, видів робіт, надання послуг тощо), оплати та інші умови
Рахунок-фактура	Призначений для повідомлення покупця про товари, роботи або послуги, які доступні для оплати
Податкова накладна	Призначений для обліку ПДВ, є підставою для отримання податкових відрахувань з ПДВ
Акт виконаних робіт, наданих послуг	Підтверджує приймання-передачу товарів, продукції, робіт, послуг
Транспортно-транспортна накладна	Підтверджує укладання договору перевезення вантажу автотранспортом і є первинним документом, що підтверджує витрати на перевезення вантажу
Платіжне доручення	Оформляється для переказу коштів безготівковим шляхом постачальникам та підрядникам в оплату товарів, робіт, послуг; надходить від покупців та замовників, служить підтвердженням оплати за товари, роботи, послуги, поставлені покупцям
Виписка банку	Призначена для контролю стану розрахункового рахунку підприємства і бачити рух коштів на певну дату

Підставою для відносин із контрагентами є господарські договори, укладені між сторонами правочину. У договорі обговорюються всі істотні умови роботи:

- предмет договору;
- терміни постачання, виконання робіт, надання послуг;
- відповідальність сторін за невиконання чи неналежне виконання обов'язків;
- порядок формування ціноутворення;
- порядок укладання та розірвання договору тощо.

Практично всі господарські договори ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» укладені з контрагентами містять умови про попередню оплату

повністю або частково. Підставою для перерахування коштів контрагентам є, як правило, рахунок на оплату. Також оплата провадиться на підставі графіка платежів, узгоджених сторонами у договорі та на підставі первинні документи від контрагентів (товарна накладна, рахунок-фактура). Більшість платежів здійснюється безготівковим шляхом, для чого обслуговуючий банк надаються платіжні доручення на перерахування грошових коштів із зазначенням мети переказу.

Надання послуг контрагентам ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» оформляє актом приймання-передачі наданих послуг. Уніфікованої форми акта не існує, тому форму акта ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» розробило самостійно та закріпило у своїй обліковій політиці з метою бухгалтерського обліку. Облік податкових зобов'язань з ПДВ ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» веде на підставі рахунку-фактури, що виставляється на адресу конкретного покупця на підставі акта приймання-передачі наданих послуг.

На час вступу товарно-матеріальних цінностей складу ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» комірник приймає товар за кількістю та якістю, звіряє кількість товару, що надійшла, з даними, що містяться в супровідних документах. Як супровідні документи, як правило, виступають товарна накладна та рахунок-фактура від постачальника чи універсальний передавальний документ, який містить у собі ознаки первинного документа, що підтверджує надання послуг, виконання робіт так і є первинним документом обліку ПДВ. Якщо постачання вантажу здійснювалося транспортною компанією чи транспортом постачальника, то факт доставки ТМЦ підтверджується товарно-транспортною накладною.

У разі надходження товарно-матеріальних цінностей без супровідних документів від постачальника комірником та членами спеціально створеної комісії складається «Акт про приймання товару, постачальника, що надійшов без рахунку». Факт надання послуг та виконання робіт підтверджується актами на виконані роботи, надані послуги, підписаними сторонами. Усі первинні документи вступають у групу надання послуг у області

бухгалтерського обліку, де проводиться перевірка за формою (зокрема, проводиться перевірка повноти та правильності оформлення та заповнення всіх необхідних реквізитів документа) та змісту (перевіряється законність відбитих операцій, логічна ув'язка окремих показників).

На підставі перевірених первинних документів за допомогою відповідних обробок формуються бухгалтерські облікові регістри за розрахунками з постачальниками та підрядниками.

У ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» облік поточних зобов'язань та розрахунки з постачальниками та підрядниками за поставлені цінності, надані послуги та виконані роботи враховують на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», а з покупцями та замовниками на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками». Рахунки є активно-пасивними, сальдо визначається як різницю сум по дебету та кредиту з урахуванням початкового залишку, і можливо як дебетовим, і кредитовим.

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» кредитується на вартість фактично надійшли або прийняті до оплати товарно-матеріальних цінностей, спожитих послуг та робіт у кореспонденції з дебетом відповідних рахунків товарно-матеріальних цінностей чи витрат у сумі згідно з розрахунковими документами.

По дебету рахунки 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» враховують сплачені суми на погашення заборгованості постачальникам та підрядникам, внесені організацією відповідно до умов договорів, попередні та інші платежі постачальникам та підрядникам.

Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» кредитується на суми попередньої оплати та оплати за надані послуги у кореспонденції з дебетом рахунків 30 «Готівка», 31 «Розрахунки в банках» або інших рахунків залежно від форми погашення зобов'язання.

За дебетом рахунка 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» враховується заборгованість контрагентів за надані послуги у кореспонденції з кредитом рахунка 70 «Дохід від продажу» у сумі фактично наданих послуг,

включаючи ПДВ.

Як зазначалося, у ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» бухгалтерський облік ведеться в автоматизованій формі. Первинні документи щодо поточних зобов'язань та розрахунками з контрагентами вносяться до програми «1С: Бухгалтерія 8.2. Для України», при цьому як необхідна аналітика обов'язково вказується номер договору, в рамках якого здійснюються розрахунки. Після занесення всіх господарських операцій на будь-яку дату можна сформулювати такі види аналітичних реєстрів бухгалтерського обліку з розрахунку з контрагентами, які ведуться по кожному контрагенту у розрізі пред'явлених рахунків: оборотно-сальдова відомість за рахункам; аналіз субконто; картка рахунку за кредитом рахунку.

Схематично облік поточних зобов'язань в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» представлено на рисунку 2.2.

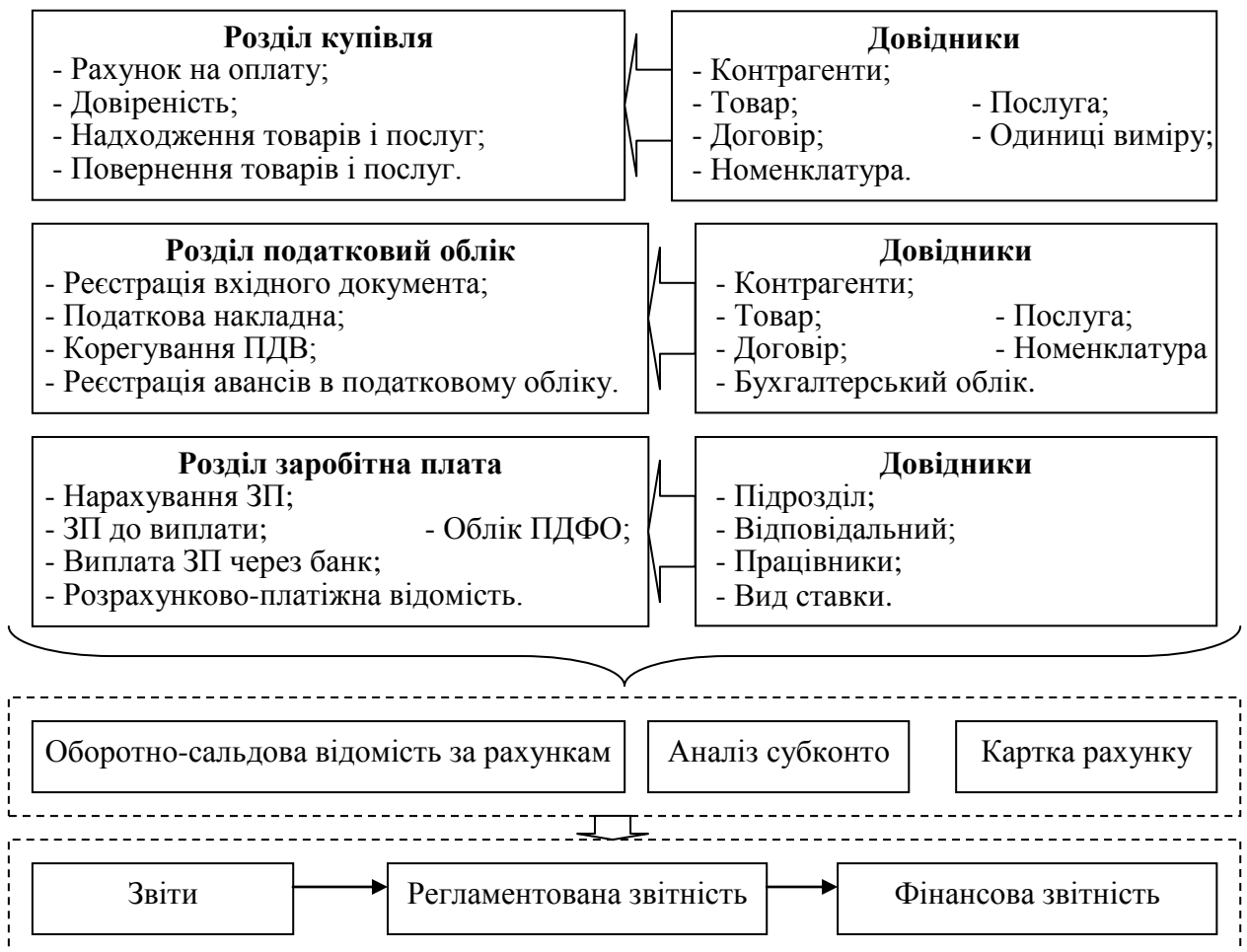

Рис. 2.2. Схема обліку поточних зобов'язань в програмі «1С: Бухгалтерія 8.2. Для України»

При цьому, використовуючи форми готівкових розрахунків, компанія застосовує контрольно-касову техніку, видаючи чек покупцю у момент здійснення їм оплати. Безготівкові розрахунки з юридичними особами ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», як правило, проводить безготівковим шляхом за допомогою платіжних доручень.

Синтетичні регістри обліку узагальнюють у собі дані про всі контрагентів. Як синтетичні регістри обліку формуються наступні регістри: обороти рахунків; оборотно-сальдова відомість; Головна книга.

2.4. Напрями удосконалення обліку поточних зобов'язань на підприємстві

Удосконалення обліку поточної заборгованості є актуальним питанням для ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП». Для об'єктивної оцінки активів та зобов'язань організації у бухгалтерський облік особливу актуальність в умовах ринкової економіки набуває достовірності відображення поточної заборгованості. Необхідно постійно контролювати погашення поточної заборгованості з метою недопущення утворення прострочених та безнадійних до повернення боргів.

Важливим питанням у процесі управління поточною заборгованістю є її класифікація (чим більше характеристик, за якими класифікується та групується поточну заборгованість, яка є в розпорядженні ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», тим надійнішим буде аналіз та оцінка ситуації, майбутній прогноз).

Для отримання своєчасної інформації про склад, стан і рух поточної заборгованості має здійснюватися контроль за виконанням порядку розрахунків підписаного договору між ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» та контрагентом. Активи, сформовані у цьому договорі, є документальною основою для формування журналу обліку розрахунків із контрагентами (табл. 2.3).

Журнал обліку розрахунків із контрагентами

Найменування підприємства <u>ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП»</u>				
Період з <u> </u> 20 <u> </u> р. по <u> </u> 20 <u> </u> р.				
Дата	Пред'явлено до оплаті, грн.	Оплачено, грн.	№ платіжного доручення	Дата
Сальдо на 01 20 <u> </u> р.				
Разом				
Сальдо на 01 20 <u> </u> р.				
Відповідальний: _____				
	(посада)	(підпис)	(П.І.Б.)	

Даний журнал рекомендується складати по кожному покупцю/замовнику з яким у звітному році здійснювалися розрахункові операції.

Оскільки облік розрахунків із кожною організацією ведеться в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» в рамках звітного місяця (в розрізі кожного контрагента), то необхідно буде сформувати Зведений реєстр обліку поточної заборгованості (табл. 2.4), до якого необхідно занести дані щодо кожної організації.

Таблиця 2.4

Зведений реєстр обліку поточної заборгованості

Найменування підприємства <u>ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП»</u>						
Період з <u> </u> 20 <u> </u> р. по <u> </u> 20 <u> </u> р.						
Найменування організації	Заборгованість на початок періоду, грн.		Оборот, грн.		Заборгованість на кінець періоду, грн.	
	Д	К	Д	К	Д	К
Разом						
Відповідальний: _____						
	(посада)	(підпис)	(П.І.Б.)			

Ведення цього реєстру дозволить ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» відображати інформацію щодо виникнення та погашення заборгованості за кожним дебітором. Цей вид реєстру доцільно складати один раз на місяць, а також підбивати підсумок за квартал та за рік.

На жаль, затримка платежу може призвести до згортання інвестиційних програм, необхідності брати в борг і навіть банкрутство. Щоб уникнути подібної ситуації доцільно вести облік поточної заборгованості ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП». Однією з таких форм є Реєстр обліку заборгованостей зі строком позовної давності, що минув (табл. 2.5). Цей реєстр зручний для відстеження суми та часу прострочених заборгованостей, а також суми повернення за виставленою претензією.

Таблиця 2.5

Реєстр обліку заборгованостей із минулим терміном позовної давності

Найменування підприємства <u>ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП»</u>							
Період з <u>20</u> р. по <u>20</u> р.							
№ з/п	Найменування організації	№ і дата договору	№ і дата претензії	Сума по претензії, грн.	Сума повернення, грн.	Сума простроченої заборгованості	Термін позовної
Разом							
Відповідальний: _____							
			(посада)			(підпис)	(П.І.Б.)

Усі вищезгадані реєстри обліку поточної заборгованість необхідно вести комплексно та систематизовано, регулярно відображаючи реальні дані первинних документів. Взаємозв'язок вище перелічених таблиць представлено на рисунку 2.3.

Впровадження даних рекомендацій щодо вдосконалення обліку поточної заборгованості дозволять «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП»:

- підвищити якість ведення аналітичного обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами;
- забезпечити контроль за своєчасність погашення поточних

зобов'язань перед кредиторами та стягненням коштів із дебіторів підприємства;

- формувати інформацію щодо присутності та перебування кредиторської та дебіторської заборгованості в різну дату звітний період;

- вчасно здійснювати заходи щодо закриття кредиторської заборгованості та стягнення дебіторської заборгованості, що значно покращить структуру активів та пасивів підприємства;

- забезпечити облік співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, що дозволить знизити фінансову загрозу діяльності підприємства.

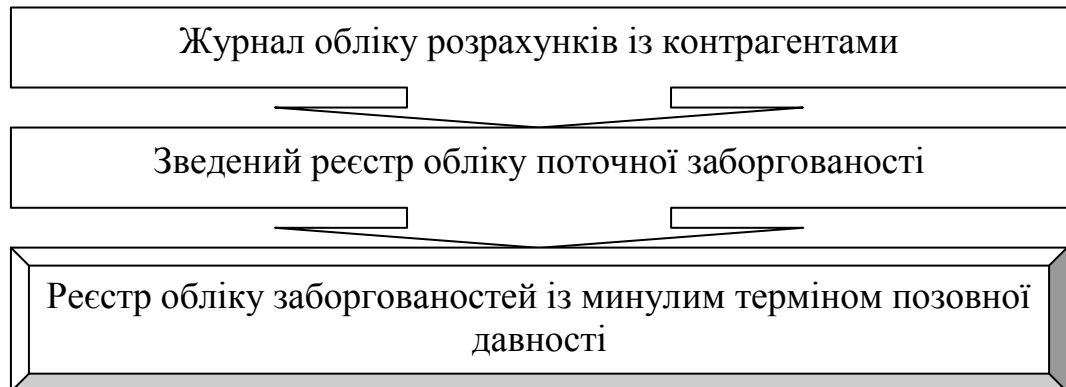

Рис. 2.3. Схема взаємозв'язку запропонованих документів

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок про те, що вдосконалення обліку поточної заборгованості є важливим питанням для ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП». Бухгалтерська служба, яка займається цим обліком, повинна своєчасно і в повному обсязі надавати керівництву ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» дані щодо всіх видів поточної заборгованості. У зв'язку з цим раціональним є запровадження нових форм реєстрів, що дозволяють більш детально надавати дані про поточну заборгованості з метою підвищення ефективності роботи ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» загалом.

Введення нових форм реєстрів дозволить деталізувати поточну заборгованість та дає можливість оперативного отримання даних за різні проміжки часу.

Висновки до другого розділу

1. Інтегрований показник фінансового стану за період дослідження виріс з 6,37 в 2018 році до 9,50 в 2022 році. Зменшення даного показника спостерігалось лише в 2021 році коли він опустився на 0,94 одиниці, але вже в 2022 році виріс на 2,04 одиниці. Також потрібно зазначити, що рейтинг фінансового стану становить Б лише в 2018 році коли був найбільший збиток в діяльності підприємства, а за період з 2019-2022 роки становить А.

2. Форма бухгалтерського обліку в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» автоматизована. Інформація, що міститься у первинних облікових документах, формується та систематизується у регістрах бухгалтерського обліку із застосуванням спеціалізованої бухгалтерської програми «1С: Підприємство. Для України»

3. До первинних документів, що застосовуються при обліку поточних зобов'язань ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» належать»: Господарські договори; Рахунок-фактура; Податкова накладна; Акт виконаних робіт, наданих послуг; Транспортно-транспортна накладна; Платіжне доручення; Виписка банку;

4. Після занесення всіх господарських операцій на будь-яку дату можна сформувати такі види аналітичних регістрів бухгалтерського обліку з розрахунку з контрагентами, які ведуться по кожному контрагенту у розрізі пред'явлених рахунків: оборотно-сальдова відомість за рахункам; аналіз субконто; картка рахунку за кредитом рахунка.

5. Для отримання своєчасної інформації про склад, стан і рух поточної заборгованості має здійснюватися контроль за виконанням порядку розрахунків підписаного договору між ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» та контрагентом. Активи, сформовані у цьому договорі, є документальною основою для формування журналу обліку розрахунків із контрагентами.

6. Оскільки облік розрахунків із кожною організацією ведеться в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» в рамках звітного місяця (в розрізі

кожного контрагента), то необхідно буде сформувати Зведений реєстр обліку поточної заборгованості до якого необхідно занести дані щодо кожної організації.

7. Для уникнути затримки платежів доцільно вести облік поточної заборгованості ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП». Однією з таких форм є Реєстр обліку заборгованостей зі строком позовної давності, що минув. Цей реєстр зручний для відстеження суми та часу прострочених заборгованостей, а також суми повернення за виставленою претензією.

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН КОНТРОЛЮ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА НАПРЯМИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

3.1. Контроль поточних зобов'язань на підприємстві

Вивчивши методику організації системи внутрішнього контролю поточної заборгованості в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», яка заснована на комплексному та поетапному її побудові. Алгоритм організації системи внутрішнього контролю за поточної заборгованості передбачає виділення трьох основних етапів (Додаток К).

Побудова внутрішнього контролю розпочинається з організаційно-підготовчого етапу, що дозволяє забезпечити необхідну нормативно-правову базу реалізації внутрішнього контролю поточної заборгованості. В ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» розроблено локальний нормативний акти (положення, стандарти), який закріплює порядок роботи з поточною заборгованістю та здійснення контролю над нею.

Основний документ, що регламентує функціонування внутрішнього контролю в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», є Положення з організації внутрішнього контролю поточної заборгованість. В ньому відображено об'єкти контролю, порядок та терміни проведення внутрішнього контролю, контрольні прийоми та процедури, а також осіб, відповідальних за їх виконання.

В нормативних актах України міститься рекомендація щодо підготовки матриці ризиків та процедур внутрішнього контролю, що розробляється на підприємстві з метою систематизації процедур внутрішнього контролю, що належать до певних виявленим ризикам та зафіксованих у відповідних внутрішніх організаційно-розпорядчих документах, а також оцінки повноти покриття внутрішнім контролем виявлених ризиків.

Підготовка внутрішніх регламентів щодо здійснення внутрішнього

контролю поточної заборгованості в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» здійснюється з урахуванням структури системи управління, обсягів продажу та документообігу на підприємстві.

Функції контролю, в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» покладають на контролера та окремих співробітників організації. Призначення осіб, відповідальних за контроль за станом поточної заборгованості та підготовку документації для своєчасного пред'явлення претензій закріплюється наказом керівника підприємства чи іншим розпорядчим документом. Після цього відповідальним співробітникам ставиться у обов'язок виконання певних контрольних функцій, які закріплюються в посадових інструкціях. Крім того, на даному етапі здійснюється підготовка внутрішніх стандартів (регламентів) роботи з покупцями (замовниками) та формується кредитна політика. При їх розробці першочергова роль має бути відведена співробітникам юридичної служби. Необхідно розглянути договірні відносини з контрагентами і співробітниками саме з погляду виникнення поточної заборгованості як зобов'язання щодо погашення їх кредиторської заборгованості. При цьому враховуються такі принципи: обов'язковості, обґрунтованості (конкретності), терміновості, забезпеченості.

На етапі здійснення внутрішнього контролю поточної заборгованості відповідальні особи виконують контрольні процедури, які за часом здійснення можна розділити на процедури попереднього, поточного та подальшого контролю. Процедури попереднього контролю мають бути спрямовані на забезпечення дотримання внутрішнього стандарту роботи з покупцями і замовниками, співробітниками та кредитної політики підприємства. Вони включають перевірку відповідності укладених із покупцями (замовниками) та співробітниками договорів вимогам Цивільного кодексу України та внутрішніх організаційно-розпорядчих документів. Перед укладанням договору на постачання (відвантаження) товарів (робіт, послуг) доцільно перевірити ділову репутацію контрагента та оцінити його фінансовий стан та платоспроможність, використовуючи методики

фінансового аналізу. Керуючись кредитною політикою, визначають порядок та строки розрахунків, наявність та розмір попередньої оплати або авансу, забезпечення зобов'язання заставним майном, а також необхідність страхування поточної заборгованості тощо.

Процедури поточного контролю за поточною заборгованістю включають виконання керівництвом та менеджментом ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» контролю за виконанням договірних зобов'язань та забезпечення своєчасності відвантаження продукції (виконання робіт, надання послуг). Контроль над операціями з відвантаження певного виду продукції, відповідність її кількості та якості умовам укладених із покупцями договорів забезпечується шляхом санкціонування операцій керівником підприємства чи уповноваженою ним особою. Це дозволяє запобігти різноманітним зловживанням з боку посадових осіб підприємства.

Головний бухгалтер ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», підписуючи первинні документи щодо відвантаження продукції (рахунки-фактури, товарні накладні, товарно-транспортні накладні та інші), контролює правильність їхнього оформлення. Контроль за правильністю документального оформлення угод дає можливість надалі уникнути проблем при витребуванні не поверненої вчасно поточної заборгованості, а також правильно відобразити суми заборгованості на рахунках бухгалтерського обліку та у бухгалтерській фінансовій звітності.

Пни організації внутрішнього контролю поточної заборгованості в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» потрібно виділити наступні інструменти.

1. Формування реєстру дебіторської заборгованості в розбивці за контрагентами та ув'язненими з ними договорів.
2. Складання списку значних боргів (понад мінімально встановлену суму заборгованості), які слід контролювати в щотижневому режимі.
3. Підготовка реєстру старіння поточної заборгованості, формат якого має відображати важливу інформацію для ухвалення оперативних управлінських рішень.

Реєстр дозволяє уникнути або мінімізувати прострочену поточну заборгованість, вжити своєчасних заходів, щоб борги не перетворилися на безнадійні. Реєстр включає такі дані які представлені в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Структура реєстру старіння поточної заборгованість

Найменування розділу	Характеристика розділу
Загальні відомості	Відображаються найменування контрагента, номер контракту, валюта контракту. Вказується співробітник, який відповідає за роботу з конкретним клієнтом
Контрольні параметри	Ліміт дебіторської заборгованості та відстрочення платежу в днях
Інформація про поточну заборгованості	Відомості про останні скоєні відвантаження, ще не оплачені клієнтами. Сума кожного відвантаження та його дата заповнюються на підставі даних бухгалтерського обліку. Дата оплати за договором та залишок днів до погашення заборгованості розраховуються виходячи з умов відстрочення платежу та дати відвантаження

Використання реєстру дозволяє керівництву ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» налагодити взаємодію з дебіторами, застосовуючи індивідуальний підхід. Якщо клієнт по різних причин завжди оплачує рахунки пізніше встановленого терміну, має сенс змінити умови роботи з ним: або передбачити попередню оплату за договором та здійснювати поставку тільки після отримання платежу, або переглянути строки оплати у бік реальних (які склалися за фактом) із підвищенням цін, або передбачити оплату покупцем відсотків користування грошима. Можуть переглядатися та ліміти заборгованості. У разі виникнення простроченої заборгованості для її успішного стягнення важливо своєчасно розпочати претензійну роботу. Для цього дебітору надсилається письмове звернення щодо погашення ним у добровільному порядку дебіторської заборгованості.

Як правило, перед зверненням до суду представники ТДВ

«НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» проводять переговори з представниками підприємства-дебітора чи з фізичним особою-дебітором з метою стягнення заборгованості у позасудовому порядку. Якщо згоди не було досягнуто, слід підготувати і направити дебітору претензію і позовну заяву до арбітражного суду про стягнення заборгованості.

Оскільки розрахункових операцій з дебіторами багато, ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» ведуть Реєстр виставлених дебіторам претензій (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Реєстр виставлених претензій дебіторам

Найменування дебітора	Дата оплати за договором	Дата початку претензійної роботи		Сума дебіторської заборгованості, грн.	Результат претензійної роботи		
		Подання претензії	Подання позову до суду		Погашення заборгованості		Дата відхилення позову в суді
					дата	сума, грн.	
ТОВ «Рамтранс»	18.01.23	21.02.23	21.03.23	210000,00	28.07.23	210000,00	-
ТОВ «Ремсталь»	06.02.23	07.03.23	04.04.23	91000,00	-	-	14.08.23
ТОВ «Свілс»	10.03.23	18.04.23	22.05.23	310000,00	27.09.23	310000,00	-

У ньому відображається по кожному проблемному дебітору дату початку ведення претензійної роботи, суму стягуваної заборгованості у валюті України, і навіть результат ведення претензійної роботи. Цей реєстр дозволяє відстежити стан проблемної заборгованості, своєчасно розпочати претензійну роботу та відобразити її результат. Крім того, на етапі оцінки внутрішнього контролю внутрішній контролер може на його основі перевірити правильність організації та ведення роботи з проблемною заборгованістю. До можливих заходів щодо стягнення претензійної заборгованості відносять припинення відвантаження послуг (товарів) контрагенту та нарахування штрафів, застосування новації для припинення зобов'язання боржника перед організацією, укладається угода про відступне,

відступлення прав вимоги третій особі, надання відстрочки (або розстрочення) платежу, банкрутство боржника, різні психологічні заходи.

Процедури подальшого контролю за поточною заборгованістю спрямовані на підтвердження достовірності її величини, організацію роботи з сумнівною та не витребуваною у строк заборгованістю та своєчасність коригування сальдо за рахунками дебіторів, і навіть аналіз дебіторську заборгованість. Для підтвердження сум поточної заборгованості ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» періодично проводять звіряння розрахунків та оформляти акти звіряння розрахунків. Зазвичай звірка розрахунків проводиться щорічно під час річний інвентаризації, але якщо розрахункові операції з дебіторами багато, то доцільно здійснювати звіряння розрахунків щомісяця. У разі розбіжностей готується необхідну документацію (зробити копії договору, первинних документів, що підтверджують надання послуг, тощо.) та пред'явити її контрагенту для підтвердження сум заборгованості.

З появою сум сумнівної заборгованості в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» створений резерв за сумнівними боргами, порядок формування якого закріплюється в Обліковій політиці підприємства з метою бухгалтерського та податкового обліку. При прийнятті арбітражним судом рішення на користь дебітора та відхилення пред'явленого йому позову, а також при виявленні в ході інвентаризації на балансі ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» поточної заборгованості, за якою минув строк позовної давності, претензійна або інвентаризаційна комісія має подати керівнику підприємства пропозиції щодо її списання. Наказом керівника ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» закріплюється рішення щодо списання з балансу безнадійної дебіторської заборгованості на інші витрати або за рахунок створеного резерву за сумнівними боргами. Своєчасність списання безнадійної до стягнення дебіторської заборгованості забезпечує достовірність її відображення у бухгалтерській фінансовій звітності. Для організації ефективного управління дебіторською заборгованістю проводиться її аналіз, причому періодичність такого аналізу залежить від масштабів діяльності підприємства.

Аналіз даних показників допоможе визначити ймовірність виникнення проблем із поверненням заборгованості та платоспроможністю організації.

В рамках аналізу поточної заборгованості необхідно провести аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості, оскільки саме за станом заборгованостей ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» можна робити висновок про якісний рівень поточної заборгованості.

Структура та динаміка дебіторської заборгованості представлена в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Структура та динаміка дебіторської заборгованості ТДВ
«НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», тис. грн.

Види дебіторської заборгованості	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
Дебіторська заборгованість за: продукцію, товари, роботи, послуги	390	444	331	299	345	88,46
виданими авансами	-	449	-	-	-	-
з бюджетом	-	-	-	6	176	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	154	166	67	22	6	3,90
Всього	544	1059	398	327	527	96,88

У 2019 році спостерігається значне збільшення дебіторської заборгованості щодо минулого року, відхилення становило 515 тис. грн. У 2022 році також простежується зростання заборгованості, у 2021 році вона становила 327 тис. грн., а в 2022 році – 527 тис. грн. (відхилення – 200 тис. грн. порівняно з попереднім періодом). Збільшення дебіторської заборгованості відбулося у 2019 році, в основному, за рахунок виданих авансів в рахунок постачання запасних частин. Взагалі за останні п'ять років спостерігається деяке скорочення дебіторської заборгованості на 3,22 % або 17 тис. грн.

Тепер розрахуємо питому вагу дебіторської заборгованості у загальному обсязі обігових коштів (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Питома вага дебіторської заборгованості загалом обсяг оборотних активів ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП»

Вид активу	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Дебіторська заборгованість	544	62,96	1059	81,97	398	49,87	327	19,26	527	16,56
Оборотні активи	864	100	1292	100	798	100	1698	100	3183	100

Аналізуючи бухгалтерський баланс товариства за п'ять попередні роки, можна побачити, що дебіторська заборгованість має найбільшу питому вагу у загальному обсязі оборотних активів організації. Особливо тенденція до підвищення спостерігається у 2019 році, питома вага дебіторської заборгованості дорівнює 81,97 це на 19 % більше, ніж у минулому періоді. Чим вища частка дебіторську заборгованість у загальному обсязі поточних активів, тим не менш мобільна структура оборотних активів товариства. Поступово з 2020 року питома вага дебіторської заборгованості в структурі оборотних активів знижувалася і в 2022 році становила вже 16,56 %. Можна зробити висновок, що оборотні активи менше ніж на половину складаються із накопиченої дебіторської заборгованості. Зменшення значення цього показника розглядається як позитивний прояв, оскільки свідчить у тому, що значної частини оборотних активів тимчасово відволікається з обороту та бере участі у процесі нинішньої діяльності автотранспортного підприємства.

Перейдемо до аналізу кредиторську заборгованість ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП». Довгострокова кредиторська заборгованість у автотранспортного підприємства відсутня. Відомості про короткострокову кредиторську заборгованість представлені по рядку 1610 «Поточна кредиторська заборгованість за» бухгалтерського балансу. Проаналізуємо

структуру кредиторської заборгованості в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Розшифровка основних статей кредиторської заборгованості ТДВ
«НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», тис. грн.

Статі кредиторської заборгованості	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
Поточна кредиторська заборгованість за:						
товари, роботи, послуги	496	171	278	116	409	82,46
розрахунками з бюджетом	290	380	424	340	52	17,93
у тому числі з податку на прибуток	41	37	14	83	-	-
розрахунками зі страхування	46	48	83	4	37	80,43
розрахунками з оплати праці	313	332	394	280	327	104,47
Всього	1145	931	1179	740	825	72,05

У 2021 році спостерігається значне зменшення кредиторської заборгованості щодо минулого року, відхилення становило 439 тис. грн. У 2022 році простежується зростання заборгованості. Збільшення кредиторської заборгованості відбулося, в основному, за рахунок кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Розрахунки з бюджетом, що відображаються за рядком 1620 бухгалтерського балансу у складі короткострокової кредиторської заборгованості, в 2022 році має найменше значення за досліджуваний період і становить 52 тис. грн. Заборгованість носить поточний характер.

Тепер розрахуємо питому вагу кредиторської заборгованості у складі поточних зобов'язання і забезпечення (табл. 3.6).

Аналізуючи бухгалтерський баланс ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» за п'ять попередні роки, можна побачити, що кредиторська заборгованість має найбільший питома вага у загальному обсязі поточних зобов'язань і

забезпечень автотранспортного підприємства. За весь досліджуваний період найменша питома вага спостерігалася в 2021 році і становила 85,75 %.

Таблиця 3.6

Питома вага кредиторської заборгованості у складі поточних зобов'язання і забезпечення в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», тис. грн.

Вид пасиву	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Кредиторська заборгованість	1145	99,13	931	90,92	1179	98,41	740	85,75	825	98,68
Поточні зобов'язання і забезпечення	1155	100	1024	100	1198	100	863	100	836	100

На третьому етапі організації внутрішнього контролю поточної заборгованість створену в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» система внутрішнього контролю оцінюється з погляду його адекватності внутрішнім та зовнішнім умов діяльності.

На етапі оцінки системи внутрішнього контролю внутрішній контролер за допомогою комплексного застосування різних процедур (опитування, спостереження, перевірки доказів здійснення внутрішнього контролю, повторного проведення процедури) внутрішнього контролю та ін.) дає оцінку ефективності організації та здійснення внутрішнього контролю поточної заборгованості. На даному етапі широко використовуються запитальники, тести і навіть багатокритеріальні прийоми оцінки системи внутрішнього контролю. Тести та запитальники дозволяють провести цю роботу найшвидше і в результаті отримати якісну характеристику системи внутрішнього контролю. Оцінка ефективності внутрішнього контролю проводиться не рідше одного разу на рік. Обсяг, характер способів та методів оцінки внутрішнього контролю визначається керівником ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП».

Одним із видів оцінки системи внутрішнього контролю поточної заборгованості є моніторинг, який має виконуватися на постійній основі.

Безперервний моніторинг здійснюється керівником ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» у формі регулярного аналізу результатів діяльності організації, санкціонування операцій, вивірки рахунків, перехресних перевірок, регулярної оцінки та уточнення внутрішньої організаційно-розпорядчої документації та ін.

У результаті оцінки функціонування системи внутрішнього контролю виявляють її недоліки, аналізують причини їх виникнення, готують рекомендації щодо їх усунення та визначають терміни виконання цих рекомендацій. Після закінчення встановлених для виправлення недоліків термінів необхідно провести повторну перевірку та оцінку процедури внутрішнього контролю поточної заборгованості, яка раніше була визнана неефективною чи недостатньо ефективною. Даний етап передбачає також доопрацювання внутрішньої нормативної бази з основних аспектів, у яких повинна бути задіяна система внутрішнього контролю поточну заборгованість у створенні.

3.2. Напрями удосконалення контролю поточних зобов'язань на підприємстві

На наш погляд, для регулювання стану поточних зобов'язань в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» необхідно:

- проводити оцінку та аналіз оборотності заборгованості;
- стежити за співвідношеннями дебіторської та кредиторської заборгованості;
- здійснювати спостереження щодо прострочених боргам;
- проводити інвентаризацію постачальників та покупців;
- Складати акти звірок заборгованостей;
- встановити оцінку ризиків сумлінних дебіторів та кредиторів;
- створювати резерви щодо сумнівних боргів дебіторів;
- перевіряти дотримання договірних умов із контрагентами;

- запровадити аналітичний облік;
- проводити моніторинг розрахункових операцій з дебіторами та кредиторами;
- мотивувати контрагентів на своєчасно ну оплату боргів шляхом надання бонусів та знижок.

З метою удосконалення поточних зобов'язань в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» нами пропонується Регістр обліку заборгованостей контрагентів по актам звірок (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Реєстр звірвання обліку заборгованостей контрагентів в ТДВ
«НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», грн.

Контрагент	Дата виникнення заборгованості за договором	Заборгованість контрагентів за даними актів звірок на кожен квартал		Заснування	Розбіжність
		вихідна	що надійшла		
1-й квартал					
Покупці					
Постачальники					
Всього					
2-й квартал					
Покупці					
Постачальники					
Всього					
3-й квартал					
Покупці					
Постачальники					
Всього					
4-й квартал					
Покупці					
Постачальники					
Всього					

Застосування цього реєстру дозволить виявити достовірність

відображення виникнення поточних заборгованостей та їх відповідності результатам звірок на момент їхнього здійснення. З метою вдосконалення організації внутрішнього контролю нами систематизовано послідовність етапів проведення внутрішнього контролю. контролю поточних зобов'язань (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Етапи проведення внутрішнього контролю поточних зобов'язань ТДВ
«НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП».

Ціль та задачі	Дії внутрішнього контролю	Результат
1-й етап – підготовчий		
Виявлення неплатоспроможного контрагента. Запобігання виникнення невиправданої дебіторської заборгованості	Аналіз фінансового стану контрагента	Прийняття рішення про необхідність укладання угоди з тим чи іншим контрагентом
2-й етап – укладання договору		
Укладання та узгодження умов договору з контрагентом	Розрахунок планових показників. Визначення строків та порядку постачання (реалізації) товарів виконуваних робіт, наданих послуг	Правова основа системи розрахунків організації з контрагентом
3-й етап – фінансово-економічний		
Виконання умов договору. Збір та аналіз інформації про вчинення фактів господарської життя.	Своєчасне та точне відображення первинних документів, що підтверджують розрахункові операції із контрагентами. Використання автоматизованих систем розрахунків	Відображення операцій в обліку та спеціалізованих програмах
4-й етап – обліковий		
Дотримання законодавства, облікової політики та локальних документів організації	Відображення на рахунках бухгалтерського обліку виникнення боргів, а також їх угруповання розріз кожного контрагента на основі виправдувальних документів. Формування інформації про наявність та динаміку зміни боргів	Відображення розрахункових операцій у бухгалтерських документах
5-й етап – внутрішній контроль		
Виявлення причин спотворень інформації про розрахункові операції	Перевірка дотримання правил, норм та вимог законодавства щодо вчинення фактів господарського життя. Контроль за здійсненням процесу платежів, перевірка правильності відображення даних за розрахунками з контрагентами	Забезпечення достовірності фінансової інформації про розрахунки з контрагентами

Застосування запропонованих етапів проведення внутрішнього

контролю дозволить оперативно простежити за всіма операціями з контрагентами початку укладання договору до завершення операцій розрахунків, паралельно здійснюючи контроль точності та своєчасності відображення фактів господарського життя, у регістрах бухгалтерського обліку.

Вищевикладені рекомендації щодо вдосконалення організації внутрішнього контролю поточних зобов'язань сприятимуть оптимізації складу та структури заборгованостей та зміцненню фінансового стану ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП».

Для проведення оцінки системи внутрішнього контролю в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» пропонуємо проводити тестування (Додаток Л). Кожній позитивній відповіді відповідає 1 бал, негативному – 0 балів. Загальний підсумок підбивається по всіх розділах.

Орієнтуючись на рекомендовані параметри оцінки внутрішньої системи контролю (табл. 3.9) та відсоток ефективності, отриманий за підсумками тестування, оцінка може бути визначена як «неефективна», «ефективна» або «високо ефективна».

Таблиця 3.9

Критерії оцінки системи внутрішнього контролю

Оцінка	Відсоток ефективності
Неефективна	0 – 45
Ефективна	46 – 75
Високо ефективна	75 – 100

У разі отриманий результат за результатами тестування дозволяє дати високу первинну оцінку надійності системи внутрішнього контролю. Оцінку системи внутрішнього контролю поточних зобов'язань пропонуємо здійснювати на основі тестування (табл. 3.10). Кожній позитивній відповіді відповідає 1 бал, негативному – 0 балів. Загальний підсумок підбивається по всіх розділах.

Тестові питання щодо оцінки системи внутрішнього контролю
поточних зобов'язань в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП»

Питання тестування	Відповіді		Джерела інформації
	Та	Ні	
Чи здійснюється перевірка первинних облікових документів від постачальників, а також розрахункових документів за формальними ознаками і по суті відбитих операцій, а також арифметична перевірка зазначених документів?			Облікова політика організації цілей бухгалтерського обліку, положення про документи та документообіг організації посадові інструкції працівників бухгалтерії
Чи автоматизовано облік розрахунків з постачальниками та підрядниками?			Облікова політика організації, первинні облікові документи постачальників та розрахункові документи, відомості аналітичного обліку розрахунків постачальниками та підрядниками
Чи систематично виробляються записи у бухгалтерських регістрах?			Бухгалтерські регістри та первинні облікові документи
Чи правильно позначаються на рахунках бухгалтерського обліку операції з поточним зобов'язанням та розрахунком з постачальниками та підрядниками?			Обіг рахунків, аналіз рахунків, оборотно-сальдові відомості з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками
Чи звіряються записи аналітичного та синтетичного обліку за рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», а також записи в Головна книга?			Оберти рахунки, журнали – ордери, аналізи рахунків, оборотно-сальдові відомості, Головна книга організації
Чи проводиться інвентаризація розрахунків з постачальниками та підрядниками?			Опитування головного бухгалтера, акти інвентаризації
Оформлення результатів інвентаризації виробляється в відповідно до чинного законодавством?			Акти інвентаризації
Чи проводиться аналіз актів інвентаризації?			Акти інвентаризації, накази на підставі актів інвентаризації
Чи завжди відстежуються терміни виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості перед постачальниками та підрядниками?			Акти звірок взаємних заборгованостей, акти інвентаризації
Чи проаналізовано причини виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості перед постачальниками та підрядниками?			Акти звірок взаємних заборгованостей, акти інвентаризації, пояснювальні записки, накази на основі актів

Орієнтуючись на рекомендовані параметри оцінки внутрішньої системи контролю (табл. 3.9) та відсоток ефективності, отриманий за підсумками тестування, оцінка системи внутрішнього контролю поточних

зобов'язань. Результат даної оцінки тотожний результату, отриманому при тестування системи внутрішнього контролю ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП».

Висновки до третього розділу

1. Основний документ, що регламентує функціонування внутрішнього контролю в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», є Положення з організації внутрішнього контролю поточної заборгованість. В ньому відображено об'єкти контролю, порядок та терміни проведення внутрішнього контролю, контрольні прийоми та процедури, а також осіб, відповідальних за їх виконання.

2. Функції контролю, в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» покладають на контролера та окремих співробітників організації. Призначення осіб, відповідальних за контроль за станом поточної заборгованості та підготовку документації для своєчасного пред'явлення претензій закріплюється наказом керівника підприємства чи іншим розпорядчим документом.

3. Оскільки розрахункових операцій з дебіторами багато, ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» ведуть Реєстр виставлених дебіторам претензій. У ньому відображається по кожному проблемному дебітору дату початку ведення претензійної роботи, суму стягнутої заборгованості у валюті України, і навіть результат ведення претензійної роботи.

4. У 2019 році спостерігається значне збільшення дебіторської заборгованості щодо минулого року, відхилення становило 515 тис. грн. У 2022 році також простежується зростання заборгованості, у 2021 році вона становила 327 тис. грн., а в 2022 році – 527 тис. грн. (відхилення – 200 тис. грн. порівняно з попереднім періодом). Збільшення дебіторської заборгованості відбулося у 2019 році, в основному, за рахунок виданих авансів в рахунок постачання запасних частин. Взагалі за останні п'ять років

спостерігається деяке скорочення дебіторської заборгованості на 3,22 % або 17 тис. грн.

5. Аналізуючи бухгалтерський баланс ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» за п'ять попередні роки, можна побачити, що кредиторська заборгованість має найбільший питома вага у загальному обсязі поточних зобов'язань і забезпечень автотранспортного підприємства. За весь досліджуваний період найменша питома вага спостерігалася в 2021 році і становила 85,75 %.

6. З метою удосконалення поточних зобов'язань в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» нами пропонується Регістр обліку заборгованостей контрагентів по актам звірок. Застосування цього реєстру дозволить виявити достовірність відображення виникнення поточних заборгованостей та їх відповідності результатам звірок на момент їхнього здійснення.

7. Для вдосконалення організації внутрішнього контролю нами систематизовано послідовність етапів проведення внутрішнього контролю контролю поточних зобов'язань. Застосування запропонованих етапів проведення внутрішнього контролю дозволить оперативно простежити за всіма операціями з контрагентами початку укладання договору до завершення операцій розрахунків, паралельно здійснюючи контроль точності та своєчасності відображення фактів господарського життя, у реєстрах бухгалтерського обліку.

8. Для проведення оцінки системи внутрішнього контролю в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» пропонуємо проводити тестування. Орієнтуючись на рекомендовані параметри оцінки внутрішньої системи контролю та відсоток ефективності, отриманий за підсумками тестування, оцінка може бути визначена як «неефективна», «ефективна» або «високо ефективна».

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Дане дослідження було присвячене питанням удосконалення обліку і контролю поточних зобов'язань на підприємстві. В першому розділі були розглянуті теоретичні аспекти обліку і контролю поточних зобов'язань на підприємстві. У другому розділі було вивчено ведення обліку поточних зобов'язань та напрями його удосконалення на підприємстві. Третій розділ був присвячений вивченню сучасного стану контролю поточних зобов'язань на підприємстві та напрямів його удосконалення.

Внаслідок проведеного дослідження обліку і контроль поточних зобов'язань можна зробити наступні висновки:

1. Поточна заборгованість – це короткострокова кредиторська заборгованість, а фізичні чи юридичні особи є кредиторами. Заборгованість понад 12 місяців, тобто більше одного року називається довгострокові зобов'язання.

2. Поточні зобов'язання класифікують за такими ознаками: час виникнення; співвідношення прав і обов'язків суб'єктів; спосіб погашення; вид діяльності; вартість; складність погашення; можливість оцінки.

3. Бухгалтерський облік та контроль поточних зобов'язань закріплені у значній кількості нормативно-правових документів. При розгляді української системи нормативного регулювання слід виділити чотири основні рівні.

4. Інтегрований показник фінансового стану за період дослідження виріс з 6,37 в 2018 році до 9,50 в 2022 році. Зменшення даного показника спостерігалось лише в 2021 році коли він опустився на 0,94 одиниці, але вже в 2022 році виріс на 2,04 одиниці. Також потрібно зазначити, що рейтинг фінансового стану становить Б лише в 2018 році коли був найбільший збиток в діяльності підприємства, а за період з 2019-2022 роки становить А.

5. Форма бухгалтерського обліку в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» автоматизована. Інформація, що міститься у первинних облікових

документах, формується та систематизується у реєстрах бухгалтерського обліку із застосуванням спеціалізованої бухгалтерської програми «1С: Підприємство. Для України»

6. До первинних документів, що застосовуються при обліку поточних зобов'язань ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» належать»: Господарські договори; Рахунок-фактура; Податкова накладна; Акт виконаних робіт, наданих послуг; Транспортно-транспортна накладна; Платіжне доручення; Виписка банку;

7. Після занесення всіх господарських операцій на будь-яку дату можна сформувати такі види аналітичних реєстрів бухгалтерського обліку з розрахунку з контрагентами, які ведуться по кожному контрагенту у розрізі пред'явлених рахунків: оборотно-сальдова відомість за рахункам; аналіз субконто; картка рахунку за кредитом рахунка.

8. Основний документ, що регламентує функціонування внутрішнього контролю в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», є Положення з організації внутрішнього контролю поточної заборгованість. В ньому відображено об'єкти контролю, порядок та терміни проведення внутрішнього контролю, контрольні прийоми та процедури, а також осіб, відповідальних за їх виконання.

9. Функції контролю, в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» покладають на контролера та окремих співробітників організації. Призначення осіб, відповідальних за контроль за станом поточної заборгованості та підготовку документації для своєчасного пред'явлення претензій закріплюється наказом керівника підприємства чи іншим розпорядчим документом.

10. Оскільки розрахункових операцій з дебіторами багато, ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» ведуть Реєстр виставлених дебіторам претензій. У ньому відображається по кожному проблемному дебітору дату початку ведення претензійної роботи, суму стягнутої заборгованості у валюті України, і навіть результат ведення претензійної роботи.

У ході дослідження виявлено проблеми, пов'язані з обліком і контролем поточних зобов'язань та запропоновані наступні рекомендації:

1. Для отримання своєчасної інформації про склад, стан і рух поточної заборгованості має здійснюватися контроль за виконанням порядку розрахунків підписаного договору між ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» та контрагентом. Активи, сформовані у цьому договорі, є документальною основою для формування журналу обліку розрахунків із контрагентами.

2. Оскільки облік розрахунків із кожною організацією ведеться в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» в рамках звітного місяця (в розрізі кожного контрагента), то необхідно буде сформувати Зведений реєстр обліку поточної заборгованості до якого необхідно занести дані щодо кожної організації.

3. Для уникнути затримки платежів доцільно вести облік поточної заборгованості ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП». Однією з таких форм є Реєстр обліку заборгованостей зі строком позовної давності, що минув. Цей реєстр зручний для відстеження суми та часу прострочених заборгованостей, а також суми повернення за виставленою претензією.

4. З метою удосконалення поточних зобов'язань в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» нами пропонується Регістр обліку заборгованостей контрагентів по актам звірок. Застосування цього реєстру дозволить виявити достовірність відображення виникнення поточних заборгованостей та їх відповідності результатам звірок на момент їхнього здійснення.

5. Для вдосконалення організації внутрішнього контролю нами систематизовано послідовність етапів проведення внутрішнього контролю контролю поточних зобов'язань. Застосування запропонованих етапів проведення внутрішнього контролю дозволить оперативно простежити за всіма операціями з контрагентами початку укладання договору до завершення операцій розрахунків, паралельно здійснюючи контроль точності та своєчасності відображення фактів господарського життя, у реєстрах

бухгалтерського обліку.

6. Для проведення оцінки системи внутрішнього контролю в ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» пропонуємо проводити тестування. Орієнтуючись на рекомендовані параметри оцінки внутрішньої системи контролю та відсоток ефективності, отриманий за підсумками тестування, оцінка може бути визначена як «неефективна», «ефективна» або «високо ефективна».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абалмасова Н.С. Удосконалення бухгалтерського обліку поточних зобов'язань в Україні на підставі міжнародного досвіду. URL: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64247.doc.htm
2. Белова І.М. Завдання та принципи побудови обліку розрахунків з покупцями і замовниками. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 3(28). С. 217–220.
3. Белозерцев В.С. Худякова О.С. Методика обліку та аудиту розрахунків з контрагентами на підприємстві. *Економіка та держава*, 2019. №1. С. 73-77.
4. Бержанір І.А. Напрями удосконалення обліку розрахунків з контрагентами. Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. Київ : Інформаційно-аналітичне агентство, 2019. С. 25–27.
5. Бержанір І.А., Бержанір А.Л., Ящук Т.А. економічна сутність зобов'язань і розрахунків підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2020. № 2(19). С 240-244
6. Бланк І.А. Стратегія і тактика управління фінансами. Київ, 1996. 465 с.
7. Бутинець Ф.Ф. Бутинець Т.А, Чижевська Л.В., Береза С.Л. Бухгалтерський облік : навчальний посібник. Житомир: ЖІТІ, 2000. 672 с.
8. Великий Ю.В. Внутрішній контроль і аудит в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*, 2017. №7. С.5-7.
9. Гладких Т.В. Фінансовий облік: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2007. 242 с.
10. Голов С.Ф. Фінансовий та управлінський облік: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Автоінтерсервіс», 1996. 544 с.
11. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436->

15#Text

12. Грішина О. Первинний облік. *Головбух*. 2002. № 3. С. 10-15.
13. Гуцаленко Л.В. Марчук У.О. Облік поточних зобов'язань в системі управління молокопереробними підприємствами: *Ефективна економіка*. 2014. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3605>
14. Гуцаленко Л.В., Марчук У.О. Реалізація контрольної функції обліку в управлінні поточними зобов'язаннями підприємств. *Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв*, 2015. Т.1. Ч.1. С.43-48.
15. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. I / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр «Академія», 2000. Т. II. - 864 с.
16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Інстр. М-ва фінансів України від 30.11.1999 р. № 291: станом на 29 .07. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.
17. Кесарчук Г. С., Мошак І. В. Поточні зобов'язання: економічна суть, класифікація та їх оцінка: *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2016. Вип. 1(2). С. 401–405.
18. Ковальова Я. Порядок відображення поточних зобов'язань в балансі підприємства. Обліково-фінансове забезпечення в управлінні економічною стійкістю підприємства: сучасні тенденції і перспективи розвитку / за заг. ред. Губарик О.М., Халатур С.М., Дніпро: Друкарня «Стандарт» (ПП Бойко В.В.) 2023.С. 102-111.
19. Ковальова Я., Ткаченко О. Класифікація зобов'язань для цілей обліку. Обліково-фінансове, інформаційне та мовно-комунікаційне забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 26-27 жовтня 2023 р.: Дніпро: ДДАЕУ, 2023. С. 75-77.
20. Ковальова Я.Г., Ткаченко О.С. Нормативно-правове регулювання обліку поточної заборгованості. Облік, аудит, оподаткування та звітність у

системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 11-12 травня 2023 р. – Дніпро: факультет обліку і фінансів, 2023. С. 45-48.

21. Крупка Я.Д., Кулинич М. Б., Сафарова А. Т. Бухгалтерський облік за видами економічної діяльності: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2016. 451 с.

22. Лучко М.Р., Бенько І.Д. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: підручник . Київ : Знання, 2006. 311 с.

23. Макаренко А.П., Ахмедова Д.В. Удосконалення аудиту короткострокової дебіторської заборгованості. *Агросвіт*, 2018. №2. С.45-51.

24. Меліхова Т.О. Методичні засади проведення внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства *Агросвіт*, 2019. №9. С. 17-24.

25. Меліхова Т.О. Феофанов Л.К., Присяжнюк Д.В. Удосконалення організації та методики внутрішнього та зовнішнього контролю розрахунків з постачальниками. *Агросвіт*, 2021. №20. С. 32-39.

26. Михалків А.А., Косташ Т.В. Внутрішній контроль процесу господарювання: проблеми організації. *Економіка та держава*, 2020. №1. С. 61-65.

27. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» Міжнародний документ /Міністерство фінансів України. [URL:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_051/](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_051/)

28. Міщук Є.В., Сідорова І.І. Аналіз дебіторської заборгованості: проблемні аспекти. *Інвестиції: практика та досвід*, 2018. №2. С.54-57.

29. Мулик Я.І. Методичні та організаційні підходи до системи внутрішнього контролю на підприємстві. *Агросвіт*, 2020. №17-18. С . 28-38.

30. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ № 73 від 07.02.2013 р. / Міністерство фінансів України. URL: Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

31. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ № 20 від 31.01.2000 р. / Міністерств фінансів України.

URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0725-99>

32. Осовська Г.В., Юшкевич О.О., Завадський Й.С. Економічний словник. К.: Кондор, 2007. 357 с.

33. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ М-ва фінансів України від 09.12.2011 р. № 1591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text>.

34. Подоля Г. В. Облік поточних зобов'язань підприємства: сучасний стан та напрямки удосконалення: *Молодий вчений*. 2014. № 5(1). С. 175-177.

35. Подоляк О. Основні критерії організації внутрішнього контролю. *Казна України*, 2020. №7(80). С. 33-35.

36. Пономаренко, О.Г. Дискусійні аспекти обліку зобов'язань за кредитами банків. *Економіка та держава*, 2019. – №7. – С. 50-54.

37. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

38. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ М-ва фінансів України від 02.09.2014 р. № 879: станом на 29.07.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

39. Спіцина Н.В., Кравцова С.В. Зобов'язання: сутність, класифікація, облік. *Держава та регіони*. 2020 р., № 2 (113). С. 228-233.

40. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: Підручник. К.: А.С.К., 2001. 784 с.

41. Ткаченко О.С., Роздайбіда Н.В. Вивчення внутрішнього аудиту на не фінансових підприємствах. *Бізнес Інформ*. 2023. № 9. С.191- 196

42. Травінська С.І. Облік і контроль поточних зобов'язань в умовах застосування комп'ютерних технологій. *Економіка та держава*, 2012. №6.

С.60-64.

43. Турпак Т.Г., Богйко Н.В., Карлова І.О., Масалітіна В.В. Дисконтування дебіторської заборгованості у обліку та аналізі. *Ефективна економіка*, 2021. №2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8670>

44. Фатенок-Ткачук А.О. Обліково-аналітичне забезпечення бізнес-процесів підприємства : монографія. Луцьк : ВежаДрук, 2018. 200 с.

45. Цивільний кодекс України від від 16.01.2003 № 435-IV із змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Оцінка майна та капіталу ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» за 2018-
2022 рр., тис. грн.

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	Відношення у % 2022р. до 2018р.
	Майно - усього	12648	12386	12236	11267	12314	97,36
1	Необоротні активи	11784	11094	11438	9569	9131	77,49
1.1	Основні засоби	10251	10229	11417	9557	8512	83,04
2	Оборотні активи	864	1292	798	1698	3183	368,40
2.1	Запаси	168	78	223	1199	1897	1129,17
2.2	Поточна дебіторська заборгованість	544	1059	398	327	527	96,88
2.3	Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	150	139	177	154	719	479,33
2.4	Інші оборотні активи	2	16	0	18	40	2000,00
	Капітал - усього	12648	12386	12236	11267	12314	97,36
3.	Власний капітал	8048	10034	10515	9733	10894	135,36
3.1	Зареєстрований (пайовий) капітал	15756	18756	18756	18756	18756	119,04
4.	Зобов'язання і забезпечення	4600	2352	1721	1534	1420	30,87
4.1	Довгострокові зобов'язання	3445	1328	523	671	584	16,95
4.2	Поточні зобов'язання	1155	1024	1198	863	836	72,38
4.3	Поточна кредиторська заборгованість	1186	968	1193	823	825	69,56

ДОДАТОК Б

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» за 2018-2022 рр.

№ з/п	Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2022р. до 2018р.
<i>Вихідна інформація, тис. грн.</i>							
1	Вартість основних засобів на початок року	8250	12292	13074	15982	16505	200,06
2	Надійшло за рік	957	1026	909	1333	2520	263,32
3	Вибуло за рік	64	81	588	222	450	703,13
4	Вартість основних засобів на кінець року	12292	13074	15982	16505	16893	137,43
5	Нараховано амортизації за рік	460	804	1720	2383	1433	311,52
6	Знос основних засобів: а) на початок року	1581	2041	2845	4565	6948	439,47
	б) на кінець року	2041	2845	4565	6948	8381	410,63
<i>Показники руху основних засобів</i>							
7	Річний приріст(+) або зменшення(-), тис.грн.	4042,0	782,0	2908,0	523,0	388,0	9,60
8	Темп зростання (зниження), %	149,0	106,4	122,2	103,3	102,4	-46,64
9	Темп приросту (зменшення), %	48,99	6,36	22,24	3,27	2,35	-46,64
10	Коефіцієнт оновлення, %	7,79	7,85	5,69	8,08	14,92	7,13
11	Коефіцієнт вибуття, %	0,78	0,66	4,50	1,39	2,73	1,95
12	Період оновлення (можливого повного вибуття), років	14,27	13,91	84,02	14,95	8,20	-6,06
13	Коефіцієнт заміни (простого відтворення),%	6,69	7,89	64,69	16,65	17,86	11,17
14	Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	0,70	0,77	7,12	1,25	0,71	0,01
15	Період обороту, років	22,3	15,8	8,4	6,8	11,7	52,19
<i>Показники функціонального стану основних засобів</i>							
16	Коефіцієнт зносу, %: а) на початок року	19,2	16,6	21,8	28,6	42,1	22,93
	б) на кінець року	24,7	23,1	34,9	43,5	50,8	26,04
17	Коефіцієнт придатності,%: а) на початок року	80,8	83,4	78,2	71,4	57,9	-22,93
	б) на кінець року	75,3	76,9	65,1	56,5	49,2	-26,04

ДОДАТОК В

Фінансові результати діяльності ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП»,

тис. грн.

№ з/п	Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	Відношення у % 2022р. до 2018р.
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	23070	33891	31381	42982	50159	217,42
2	Операційні витрати, у тому числі:						
	а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	18727	29043	25796	38275	42626	227,62
	б) адміністративні витрати;	2260	2224	2672	2916	3248	143,72
	г) інші операційні витрати.	1688	2784	2527	2558	3449	204,32
3	Валовий прибуток (збиток)	4343	4848	5585	4707	7533	173,45
4	Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	18,83	14,30	17,80	10,95	15,02	79,78
5	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	426	-129	424	-631	1271	298,36
6	Фінансові та інвестиційні доходи	0	81	507	251	0	#ДЕЛ/0!
7	Фінансові та інвестиційні витрати	790	697	483	259	67	8,48
8	Фінансовий результат до оподаткування	-364	-745	448	-639	1204	-330,77
9	Витрати (дохід) з податку на прибуток	101	178	310	143	43	42,57
10	Чистий прибуток (збиток)	-465	-923	138	-782	1161	-249,68
11	Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-2,02	-2,72	0,44	-1,82	2,31	4,33
12	Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	-10,71	-19,04	2,47	-16,61	15,41	26,12

ДОДАТОК Д

Оцінка фінансової стійкості ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» за
2018-2022 рр.

№ з/п	Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	Відношення у % 2022р. до 2018р.
1. Показники структури капіталу							
1.1	Коефіцієнт автономії	0,636	0,810	0,859	0,864	0,885	139,03
1.2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,364	0,190	0,141	0,136	0,115	31,71
1.3	Коефіцієнт фінансування	1,750	4,266	6,110	6,345	7,672	438,50
1.4	Коефіцієнт фінансового ризику	0,572	0,234	0,164	0,158	0,130	22,81
1.5	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,700	0,883	0,953	0,936	0,949	135,54
1.6	Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,749	0,565	0,304	0,437	0,411	54,92
2. Показники стану оборотних активів							
2.1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-291	268	-400	835	2347	-806,53
2.2	Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	-0,337	0,207	-0,501	0,492	0,737	-218,93
2.3	Коефіцієнт забезпеченості запасів	-1,732	3,436	-1,794	0,696	1,237	-71,43
2.4	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,006	0,006	0,008	0,008	0,035	541,39
3. Показники стану основного капіталу							
3.1	Коефіцієнт реальної вартості майна	0,824	0,832	0,951	0,955	0,845	102,61
3.2	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	0,810	0,826	0,933	0,848	0,691	85,29
3.3	Коефіцієнт накопичення амортизації	0,166	0,218	0,286	0,421	0,496	298,81
3.4	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	0,073	0,116	0,070	0,177	0,349	475,44

ДОДАТОК Е

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП», тис. грн.

№ з/п	Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2022р. до 2018р.
1. Оцінка ліквідності							
1.1	Високоліквідні активи (А1)	150	139	177	154	719	479,33
1.2	Середньоліквідні активи (А2)	546	1075	398	345	567	103,85
1.3	Низьколіквідні активи (А3)	168	78	223	1199	1897	1129,17
1.4	Найбільш строкові зобов'язання (П1)	1145	931	1179	740	825	72,05
1.5	Короткострокові зобов'язання (П2)	10	93	19	120	11	110,00
1.6	Довгострокові зобов'язання (П3)	3445	1328	523	671	584	16,95
2. Оцінка платоспроможності							
2.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,13	0,14	0,15	0,18	0,86	662,24
2.2	Проміжний коефіцієнт покриття	0,60	1,17	0,48	0,56	1,49	248,05
2.3	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	0,75	1,26	0,67	1,97	3,81	508,98
2.4	Коефіцієнт загальної платоспроможності	2,75	5,27	7,11	7,34	8,67	315,39
3. Оцінка оборотності оборотних активів							
3.1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	23070	33891	31381	42982	50159	217,42
3.2	Середньорічна вартість оборотних активів	852	1078	1045	1248	2441	286,61
3.3	Коефіцієнт обертання оборотних активів	27,09	31,44	30,03	34,44	20,55	75,86
3.4	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,04	0,03	0,03	0,03	0,05	131,82
3.5	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	13	11	12	10	18	132

ДОДАТОК Ж

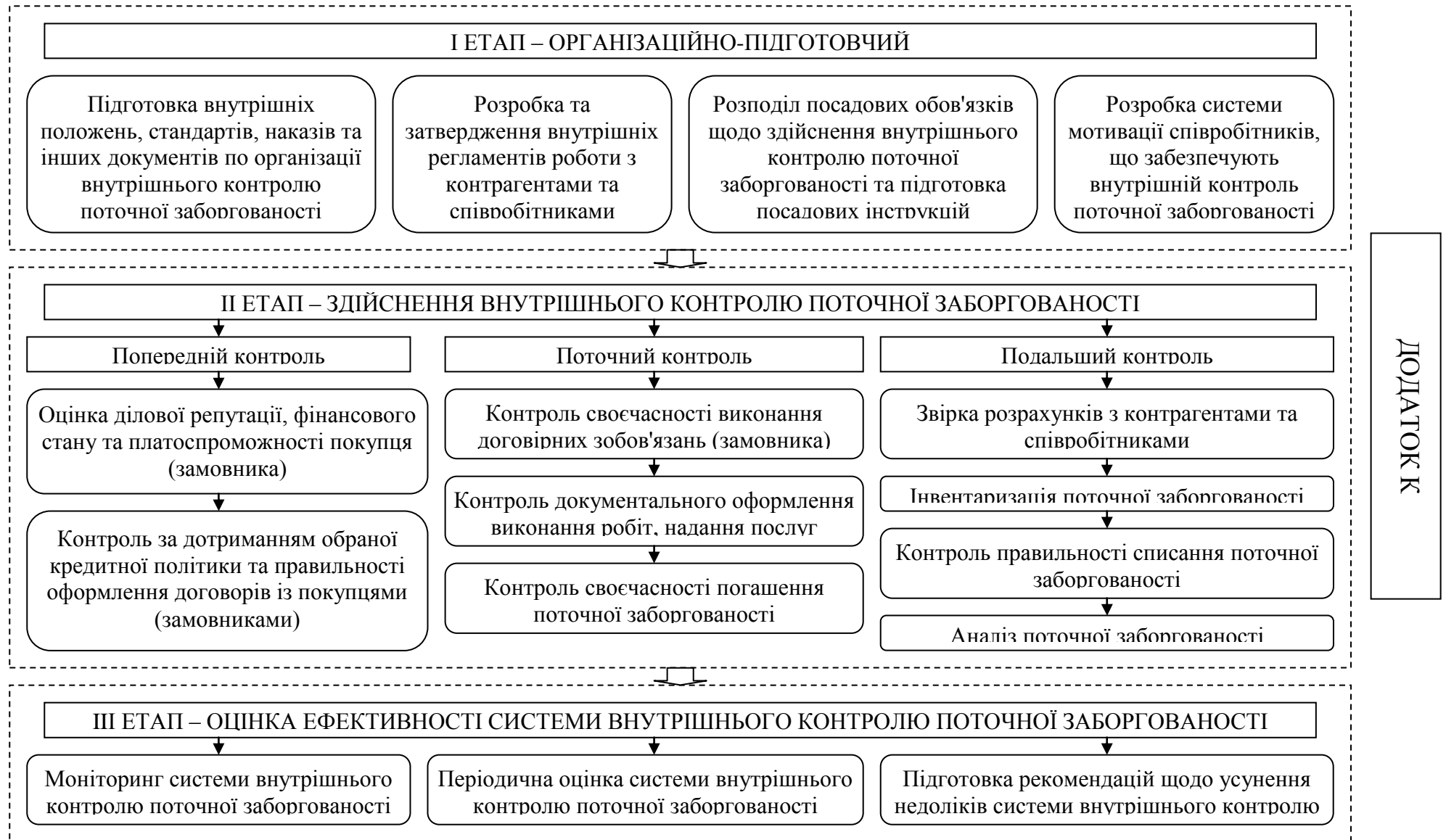
Оцінка ділової активності ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП» за 2018-
2022 рр.

№ з/п	Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	Відношення у % (відхилення,+;-) 2022р. до 2018р.
Вихідна інформація, тис. грн.							
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	23070,0	33891,0	31381,0	42982,0	50159,0	217,42
2	Середньорічна вартість капіталу	10171,5	12517,0	12311,0	11751,5	11790,5	115,92
3	Середньорічна вартість необоротних активів	4815,0	9041,0	10274,5	10124,0	10313,5	214,20
4	Середньорічна вартість оборотних активів	9320,0	11439,0	11266,0	10503,5	9350,0	100,32
5	Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	157,5	123,0	150,5	711,0	1548,0	982,86
6	Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	580,5	801,5	728,5	362,5	427,0	73,56
7	Середньорічна вартість власного капіталу	4815,0	9041,0	10274,5	10124,0	10313,5	214,20
8	Середньорічна величина кредиторської заборгованості	845,0	1038,0	1055,0	959,5	782,5	92,60
Показники ділової активності							
9	Загальний коефіцієнт обертання капіталу	2,27	2,71	2,55	3,66	4,25	187,57
10	Фондовіддача необоротних активів, грн	4,79	3,75	3,05	4,25	4,86	101,51
11	Коефіцієнт обертання оборотних активів	2,48	2,96	2,79	4,09	5,36	216,72
12	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	145	122	129	88	67	46
13	Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	146,48	275,54	208,51	60,45	32,40	22,12
14	Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	2	1	2	6	11	452,05
15	Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	39,74	42,28	43,08	118,57	117,47	295,58
16	Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	9	9	8	3	3	33,83
17	Коефіцієнт обертання власного капіталу	4,79	3,75	3,05	4,25	4,86	101,51
18	Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	75	96	118	85	74	98,52

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП»

№ з/п	Показники	2018р.		2019р.		2020р.		2021р.		2022р.		Питома вага (Vi, %) в інтегровано-му показнику	
		Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг		
1	Показники ліквідності												
1.1	Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	0,75	6	1,26	10	0,67	5	1,97	10	3,81	10	8	
1.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,60	8	1,17	10	0,48	6	0,56	7	1,49	10	8	
2	Показники ділової активності												
2.1	Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	9,06	10	8,51	10	8,36	10	3,04	10	3,06	10	9	
2.2	Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів	4,48	10	3,58	10	4,43	10	22,72	10	45,26	10	9	
2.3	Період оборотності активів, днів	75,14	10	96,04	10	117,9	10	84,79	10	74,02	10	9	
3	Показники фінансової незалежності												
3.1	Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	36,37	9	18,99	10	14,07	10	13,61	10	11,53	10	9	
3.2	Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	-	33,68	0	20,74	9	50,13	10	49,18	10	73,74	10	9
4	Показники рентабельності												
4.1	Рентабельність продажу, %	-1,58	3	-2,20	3	1,43	6	-1,49	3	2,40	6	9	
4.2	Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	-3,58	3	-5,95	2	3,64	8	-5,44	2	10,21	10	9	
4.3	Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	-9,66	0	-8,24	0	4,36	7	-6,31	1	11,67	10	9	
5	Інші показники												
5.1	Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	16,60	10	21,76	9	28,56	9	42,10	8	49,61	8	7	
5.2	Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	2,06	10	19,14	6	-	10	-	10	-	10	5	
	Інтегрований показник фінансового стану	6,37		7,39		8,40		7,46		9,50		100	
	Рейтинг фінансового стану	Б		А		А		А		А		-	

Основні етапи організації внутрішнього контролю поточної заборгованість на ТДВ «НОВОМОСКОВСЬКЕ АТП»

Додаток Л

Тестові питання щодо оцінки системи внутрішнього контролю

Питання тестування	Відповіді		Джерела інформації
	Та	Ні	
Чи відповідає структура бухгалтерії діяльності підприємства та її особливостям			Положення про роботу групи надання послуг в області бухгалтерського обліку підприємства
Чи застосовується облікова політика в об'єкті перевірки послідовно від одного звітного періоду до іншому?			Облікова політика підприємства
Зміни до облікової політики вносяться відповідно до вимогами нормативних актів щодо бухгалтерського обліку?			Накази про внесення змін в облікову політику підприємства
Чи розкриті в обліковій політиці в повному обсязі напрямку господарської діяльності та способи їх обліку?			Облікова політика підприємства
В обліковій політиці відсутні положення, які суперечать один одному?			Облікова політика підприємства
В обліковій політиці відсутні методи обліку, відмінні від встановлених нормативними актами з бухгалтерського та податкового законодавству?			Облікова політика підприємства
Чи є графік документообігу?			Опитування головного бухгалтера, облікова політика підприємства
Чи дотримується графік документообігу?			Опитування головного бухгалтера
Чи є посадові інструкції на працівників групи надання послуг щодо ведення бухгалтерського обліку?			Посадові інструкції співробітників підприємства
Приєм на роботу спеціалістів проводиться на конкурсній основі, за результатами співбесіди (Тестування)?			Опитування головного бухгалтера, директора
Чи проводяться заходи щодо навчання та підвищення кваліфікації співробітників групи надання послуг з ведення бухгалтерського обліку?			Опитування головного бухгалтера, договори на навчання персоналу, сертифікати про пройдене навчання
Чи є відділ внутрішнього контролю?			Опитування головного бухгалтера, директора
Чи призначено ревізійну комісію?			Статут підприємства
Чи застосовується єдиний робочий план рахунків бухгалтерського обліку?			Робочий план рахунків підприємства
Чи всі реєстри у бухгалтерському обліку заповнюються на підставі первинних документів?			Реєстри бухгалтерського обліку, первинні документи до реєстру бухгалтерського обліку
Чи всі первинні документи містять обов'язкові вірно заповнені реквізити?			Первинні облікові документи
Чи проводиться інвентаризація активів та зобов'язань?			Документи з інвентаризації
Чи дотримуються строки проведення інвентаризації та періодичність?			Документи з інвентаризації
Документи щодо проведення інвентаризації складаються з дотриманням вимог нормативних актів із бухгалтерського обліку?			Документи з інвентаризації
Чи призначено інвентаризаційну комісію?			Наказ про затвердження інвентаризаційної комісії
У підприємства відсутні помилки при перенесенні з одного облікового реєстру до іншого?			Реєстри бухгалтерського обліку
Чи автоматизовано ведення бухгалтерського обліку?			Облікова політика організації, опитування співробітників бухгалтерської служби
Автоматизація торкається всіх ділянок бухгалтерського обліку?			Опитування головного бухгалтера